

SILK VEY BANK AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

**31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il üzrə
Maliyyə Hesabatları**

SİLK VEY BANK AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MÜNDƏRİCAT

Səhifə

31 DEKABR 2015-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQLƏNMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNƏ DAİR 1

31 DEKABR 2015-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MÜSTƏQİL AUDİTOR RƏYİ:

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat 3
Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabat 4
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat 5
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat 6-7

1. Ümumi məlumat	8
2. Mühüm mühasibat uçotu siyasətləri	8
3. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənliyin əsas mənbələri	16
4. Yeni və düzəliş edilmiş maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartlarının (MHBS) tətbiqi	18
5. Nağd pul vəsaitləri və Azərbaycan Respublikası mərkəzi bankındakı pul vəsaitləri	23
6. Banklardan alınacaq vəsaitlər	24
7. Müştərilərə verilmiş kreditlər	25
8. Əmlak və avadanlıq	30
9. Ödəmə müddətinə qədər saxlanılan investisiyalar	30
10. Digər aktivlər	31
11. Banklara ödəniləcək vəsaitlər	31
12. Müştəri depozitləri	32
13. Digər borc vəsaitləri	32
14. Digər öhdəliklər	32
15. Səhmdar kapitalı	33
16. Xalis faiz gəliri	33
17. Dəyersizləşmə zərərləri üçün ehtiyat və digər ehtiyatlar	34
18. Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlir	34
19. Haqq və komissiya gəliri və xərci	35
20. Əməliyyat xərcləri	35
21. Mənfəət vergisi	35
22. Səhm üzrə mənfəət	36
23. Şərti öhdəliklər və təəhhüdlər	37
24. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri	38
25. Kapital riskinin idarə edilməsi	39
26. Riskin idarə edilməsi qaydaları	39
27. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar transactions with related parties	49
28. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr	51

SILK VEY BANK AÇIQ SƏHMAR CƏMIYYƏTİ

31 DEKABR 2015-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQLƏNMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNƏ DAİR HESABAT

Rəhbərlik Silk Vey Bank Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin ("Bank") 31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini, eləcə də həmin tarixə bitən il üzrə əməliyyat nəticələri, pul vəsaitlərinin hərəkəti və kapitalda dəyişiklikləri Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq düzgün əks etdirən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında rəhbərlik aşağıdakılara cavabdehdir:

- Mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq şəkildə seçilməsinə və tətbiqinə;
- Məlumatların, o cümlədən mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq, mötəbər, müqayisəli və anlaşıla bilən tərzdə təqdimatına;
- İstifadəçilərə xüsusi əməliyyatların, digər hadisə və şəraitlərin Bankın maliyyə hesabatları və maliyyə nəticələrinə təsirini anlamağa kömək göstərmək üçün MHBS-in xüsusi tələblərinin yerinə yetirilməsi kifayət etmədikdə əlavə açıqlamalar verilməsinə;
- Bankın fasiləsizlik prinsipinə əsasən fəaliyyətini davam etdirə bilməsi imkanlarının qiymətləndirilməsinə.

Həmçinin rəhbərlik aşağıdakılara görə məsuldur:

- Bank daxilində sağlam və effektiv daxili nəzarət sisteminin planlaşdırılması, tətbiqi və saxlanılmasına;
- Bankın əməliyyatlarının açıqlanması və izah edilməsi, habelə, maliyyə vəziyyətinin istənilən vaxt dəqiqliklə açıqlanması üçün yeterli olan və Bankın maliyyə hesabatlarının MHBS-a uyğun gəldiyini təmin edə biləcək müvafiq mühasibat uçotu qeydlərinin aparılmasına;
- Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və mühasibat uçotu standartlarına müvafiq olaraq yerli uçot qeydlərinin aparılmasına;
- Bankın aktivlərinin mühafizə olunması üçün mümkün tədbirlər görülməsinə; və
- Saxtakarlıq və digər pozuntuların müəyyən edilməsi və qarşısının alınmasına.

Bankın 31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatları rəhbərlik tərəfindən 27 may 2016-cı il tarixində təsdiqlənmişdir.

İdarə heyəti tərəfindən:

Elçin Əhmədov
İdarə Heyətinin sədri

27 may 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Mahir Nəcəfov
Maliyyə Departamentin direktoru

27 may 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

MÜSTƏQİL AUDİTOR RƏYİ

Silk Vey Bank Açıq səhmdar Cəmiyyətinin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Biz Silk Vey Bank Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin ("Bank") 31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə bitən il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə mühüm mühasibat uçotu qaydalarının xülasəsi və digər izahlı qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Rəhbərliyin maliyyə hesabatları üzrə məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də saxtakarlıq, yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq mühüm təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin qənaətinə əsasən zəruri sayılan daxili nəzarət sistemine görə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audite əsasən bu maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirməkdən ibarətdir. Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına müvafiq olaraq həyata keçirdik. Bu standartlar bizdən etik tələblərə riayət etməyimizi, eləcə də maliyyə hesabatlarında mühüm təhriflərin olmadığına kifayət qədər əminliyin əldə edilməsi məqsədilə auditə planlaşdırmağımızı və həyata keçirməyimizi tələb edir.

Audit zamanı maliyyə hesabatlarındakı məbləğ və açıqlamalara dair audit sübutlarının əldə olunması üçün prosedurlar yerinə yetirilir. Prosedurlar auditorun mülahizəsi, o cümlədən, maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq, yaxud səhv nəticəsində yaranan mühüm təhriflərin riskinin qiymətləndirilməsindən asılı olaraq seçilir. Belə riskin qiymətləndirilməsini həyata keçirərkən auditor şəraitə uyğun audit prosedurlarının planlaşdırılması məqsədilə müəssisənin daxili nəzarət sistemini, həmin sistemin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, müəssisə tərəfindən maliyyə hesabatlarının düzgün hazırlanması və təqdim edilməsinə uyğun olan daxili nəzarətin tətbiqini nəzərdən keçirir. Auditə, həmçinin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən mühasibat uçotu qaydalarının müvafiqliyinin və irəli sürülmüş mühasibat təxminlərinin əsaslı olduğunu qiymətləndirilməsi, habelə maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının qiymətləndirilməsi daxildir.

Hesab edirik ki, audit rəyimizi bildirmək üçün yetərli və uyğun audit sübutu əldə etmişik.

Rəy

Fikrimizcə, bu maliyyə hesabatları Bankın 31 dekabr 2015-ci il tarixinə olan maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə bitən il üzrə maliyyə nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli hallarda düzgün əks etdirir.

İzahedici paraqraf

Maliyyə hesabatlarının 7 sayılı qeydində müzakirə olunduğu kimi 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın kredit portfelinin 90%-i 2 şirkətə verilmişdir. Bu məsələ ilə bağlı biz şərtsiz müsbət rəy bildiririk.

Digər məsələ

Bankın 31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatları başqa auditor tərəfindən yoxlanılmış və 26 may 2015-ci il tarixində həmin hesabatlar üzrə şərtsiz müsbət rəy vermişdir.

Deloitte & Touche.

27 may 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

SILK VEY BANK AÇIQ SƏHMAR CƏMIYYƏTİ

31 DEKABR 2015-Cİ İL TARİXİNƏ
MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT
(Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
AKTİVLƏR:			
Nağd vəsaitlər və Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankındakı pul vəsaitləri	5	10,740	12,331
Banklardan alınacaq vəsaitlər	6	9,694	9,937
Müştərilərə verilmiş kreditlər	7, 27	335,729	174,254
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar	9	-	21,975
Əmlak və avadanlıq	8	3,704	4,996
Qeyri-maddi aktivlər		98	65
Digər aktivlər	10	1,988	3,273
CƏMI AKTİVLƏR		361,953	226,831
ÖHDƏLİKLƏR:			
Banklara ödənilməli vəsaitlər	11	105,811	68,279
Müştəri depozitləri	12, 27	149,240	53,045
Digər borc vəsaitləri	13	2,543	2,260
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		-	-
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	21	110	124
Digər öhdəliklər	14	805	864
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR		258,509	124,572
KAPİTAL:			
Səhmdar kapitalı	15	101,545	99,168
Əmlakın yenidənqiymətləndirmə ehtiyatı	8	-	345
Bölüşdürülməmiş mənfəət		1,899	2,746
CƏMI KAPİTAL		103,444	102,259
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		361,953	226,831

İdarə heyəti tərəfindən:

Elçin Əhmədov
İdarə Heyətinin sədri

27 may 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Mahir Nəcəlov
Maliyyə Departamentinin direktoru

27 may 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

8-51-ci səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir.

SILK VEY BANK AÇIQ SƏHMAR CƏMIYYƏTİ

31 DEKABR 2015-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MƏNFƏƏT VƏ YA VƏ DİGƏR MƏCMU GƏLİRLƏR HAQQINDA HESABAT

(Manatla ifadə olunana hər səhm üzrə mənfəət istisna olmaqla Min Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il
Faiz gəliri	16,27	24,121	20,277
Faiz xərci	16,27	(12,833)	(7,394)
Faiz hesablanan aktivlər üzrə ehtiyatdan əvvəl xalis faiz gəliri		11,288	12,883
Faiz hesablanan aktivlər üzrə ehtiyat	17	(6,217)	(6,174)
Xalis faiz gəliri		5,071	6,709
Əmlak və avadanlığın dəyərsizləşməsi xalis zərər	8	(1,149)	-
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlir	18	5,467	2,052
Haqq və komissiya gəlirləri	19,27	4,297	3,399
Haqq və komissiya xərci	19	(1,257)	(778)
Digər əməliyyatlar üzrə ehtiyat	17	605	(294)
Digər gəlirlər		368	107
Xalis qeyri-faiz gəliri		8,331	4,486
Əməliyyat gəliri		13,402	11,195
Əməliyyat xərcləri	20,27	(10,911)	(7,942)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		2,491	3,253
Mənfəət vergisi xərci	21	(961)	(674)
İl üzrə xalis mənfəət		1,530	2,579
Digər məcmu gəlirlər		-	-
Cəmi il üzrə məcmu gəlir		1,530	2,579
HƏR SƏHM ÜZRƏ MƏNFƏƏT (AZN ilə)	22	2.25	3.80

İdarə heyəti tərəfindən:

Elçin Əhmədov
İdarə Heyətinin sədri

27 may 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Mahir Nəcəfov
Maliyyə Departamentinin direktoru

27 may 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

8-51-ci səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir.

SILK VEY BANK AÇIQ SƏHMAR CƏMIYYƏTİ

31 DEKABR 2015-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT
(Min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeyd	Səhmdar kapitalı	Əmlakın yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
31 dekabr 2013-cü il		97,130	348	2,202	99,680
Səhmlərin yenidən qiymətləndirilməsi (Bölüşdürülməmiş mənfəətdən ötürmə)	15	2,038		(2,038)	-
Əmlak üzrə əlavə köhnəlmə xərci		-	(3)	3	-
İl üzrə mənfəət		-	-	2,579	2,579
31 dekabr 2014-cü il		<u>99,168</u>	<u>345</u>	<u>2,746</u>	<u>102,259</u>
Səhmlərin yenidən qiymətləndirilməsi (Bölüşdürülməmiş mənfəətdən ötürmə)	15	2,377	-	(2,377)	-
Əmlakın yenidən qiymətləndirilməsi	8	-	(345)	-	(345)
İl üzrə mənfəət		-	-	1,530	1,530
31 dekabr 2015-ci il		<u>101,545</u>	<u>-</u>	<u>1,899</u>	<u>103,444</u>

İdarə heyəti tərəfindən:

Elçin Əhmədov
İdarə Heyətinin sədri

27 may 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Mahir Nəcəfov
Maliyyə Departamentinin direktoru

27 may 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

8-51-ci səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir.

SILK VEY BANK AÇIQ SƏHMAR CƏMİYYƏTİ

31 DEKABR 2015-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT
(Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2015-c il tarixinə bitən il	31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il
ƏMƏLIYYAT FƏALİYYƏTİNDƏN YARANAN PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		2,491	3,253
Düzəlişlər:			
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	17	6,217	6,174
Digər əməliyyatlar üzrə ehtiyat	17	(605)	294
Əmlak və avadanlığın dəyərsizləşməsi üzrə xalis zərər	8	1,149	-
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlir	18	(1,867)	(45)
Köhnəlmə və amortizasiya	8	483	415
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişiklikdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən əldə edilən pul vəsaitləri		7,868	10,091
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklər			
Əməliyyat aktivlərində (artım)/azalma:			
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında minimum ehtiyat depozitləri və digər bloklaşdırılmış hesablar		1,064	418
Banklardan alınacaq vəsaitlər		(386)	2,075
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(168,594)	(35,477)
Digər aktivlər		2,548	107
Əməliyyat öhdəliklərində artım/(azalma):			
Banklara ödənilməli vəsaitlər		37,876	14,825
Müştərilər tərəfindən depozitlər		96,349	9,625
Digər borc alınmış vəsaitlər		282	-
Digər öhdəliklər		53	(168)
Vergiqoymadan əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə olunan)/əldə edilən pul vəsaitləri		(22,940)	1,496
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(975)	(537)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(23,915)	959
İNVESTİSİYA FƏALİYYƏTLƏRİNDƏN YARANAN PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
Əmlak və avadanlıq üçün ödənişlər		(682)	(1,430)
Qeyri-maddi aktivlər üçün ödənişlər		(41)	(2)
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyaların geri alınması üzrə daxilolmalar		21,936	-
İnvestisiya fəaliyyətləri üzrə daxil olan/(istifadə olunan) xalis pul vəsaitləri		21,213	(1,432)
Xarici valyuta məzənnəsindəki dəyişikliklərin xarici valyutalarda saxlanılan pul vəsaitlərinin qalıqlarına təsiri		220	-
NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVIVALENTLƏRİNDƏ XALIS AZALMA		(2,482)	(473)
İLİN ƏVVƏLİNDƏ NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVIVALENTLƏRİ	5	18,128	18,601
İLİN SONUNDA NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVIVALENTLƏRİ	5	15,646	18,128

SILK VEY BANK AÇIQ SƏHMAR CƏMİYYƏTİ

31 DEKABR 2015-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT (DAVAMI)
(Azərbaycan Manatı ilə)

---

31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il üzrə Bank tərəfindən alınmış və ödənilmiş faizlərin məbləği müvafiq olaraq 25,947 min manat və (12,381) min manat təşkil etmişdir.

31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il üzrə Bank tərəfindən alınmış və ödənilmiş faizlərin məbləği müvafiq olaraq 22,404 min manat və (7,840) min manat təşkil etmişdir.

İdarə heyəti tərəfindən:

Elçin Əhmədov
İdarə Heyətinin sədri

27 may 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

Mahir Nəcəfov
Maliyyə Departamentin direktoru

27 may 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

8-51-ci səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının ayrılmaz hissəsini təşkil edir.

SILK VEY BANK AÇIQ SƏHMAR CƏMIYYƏTİ

31 DEKABR 2015-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA QEYDLƏR
(Başqa qeydlər olmazsa, Min Azərbaycan manatı ilə)

---

1. ÜMUMİ MƏLUMAT

“Silk Vey” Bank Açıq Səhmdar Cəmiyyəti (“Bank”) Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və yerləşir. Bank açıq səhmdar cəmiyyətdir və Azərbaycan Respublikasının qaydalarına uyğun olaraq yaradılmışdır. Bankın əsas fəaliyyətləri hüquqi və fiziki şəxslərə bank kommersiya xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir. 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixinə Bankın Azərbaycan Respublikasında müvafiq olaraq 5 filialı və 1 şöbəsi fəaliyyət göstərmişdir.

Bank 6 yanvar 1994-cü ildə Azərbaycan Respublikasında yaradılmışdır və 175 sayılı bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. 5 sentyabr 2015-ci il tarixdə Silk Vey Aviaşirkəti MMC Bankdakı bütün səhmlərini 3 fiziki şəxsə satmışdır.

Bankın qeydiyyatdan keçmiş ofisi aşağıdakı ünvanda yerləşir: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1110, Akademik Həsən Əliyev küçəsi, 131A.

Bu maliyyə hesabatları 27 may 2016-cı il tarixdə İdarə Heyəti tərəfindən təsdiq olunmuşdur.

2. MÜHÜM MÜHASİBAT UÇOTU SİYASƏTLƏRİ

Uyğunluq haqqında bəyanat

Bu maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası (BMUSS) tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Təqdimat meyarının digər əsasları

Bu maliyyə hesabatları Bankın yaxın gələcəkdə fəaliyyətini fasiləsizlik prinsipinə uyğun olaraq davam etdirə biləcəyi fərziyyəsi əsasında hazırlanmışdır.

Bu maliyyə hesabatları başqa qeydlər olmadıqda min Azərbaycan manatı ilə təqdim olunur. Aşağıda göstərilən mühasibat uçotu qaydalarında izah edildiyi kimi, yenidən qiymətləndirmə məbləğində və ya ədalətli dəyərə qiymətləndirilmiş bəzi binalar və maliyyə alətləri istisna olmaqla, bu maliyyə hesabatları ilkin (tarixi) dəyər əsasında hazırlanmışdır. İlkin dəyər ümumiyyətlə aktivlərin əvəzində əldə edilə bilən vəsaitlərin ədalətli dəyərinə əsaslanır.

Ədalətli dəyə bilavasitə müşahidə olunmasından və ya digər qiymətləndirmə vasitələrini istifadə etməklə hesablanmasından asılı olmayaraq, qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasındakı əməliyyat üzrə aktivin satılması üçün alınmış və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödənilmiş qiymətdir.

Qiymətləndirmə tarixinə bazar iştirakçıları aktiv və ya öhdəliyə qiymət qoyma zamanı onların xüsusiyyətlərini nəzərə aldıqda, Bank da həmin aktiv və ya öhdəliklərin ədalətli dəyərini hesablayarkən onların xüsusiyyətlərini nəzərə alır. Bu maliyyə hesabatlarında qiymətləndirmə və ya açıqlama məqsədləri üçün ədalətli dəyər MUBS 17-yə daxil olan lizinq əməliyyatları, eləcə də ədalətli dəyər qiymətləndirməsinə oxşar olan, lakin ədalətli dəyər qiymətləndirmələri olmayan, məsələn, MUBS 2-də qeyd edilən xalis satış dəyəri və ya MUBS 36-da qeyd edilən istifadə dəyəri kimi qiymətləndirmələr istisna olmaqla yuxarıdakı kimi müəyyən edilir.

Bundan əlavə, maliyyə hesabatı məqsədilə ədalətli dəyər qiymətləndirmələri belə qiymətləndirmələr üçün giriş məlumatlarının müşahidə edilə bilmə dərəcəsindən və bütövlükdə ədalətli dəyər qiymətləndirmələri üçün giriş məlumatlarının əhəmiyyətliliyindən asılı olaraq Səviyyə 1, 2, 3 kimi təsniflənir. Bu səviyyələr aşağıdakılardır:

- Səviyyə 1 – Giriş məlumatları, ölçmə tarixində müəssisənin istifadə edə biləcəyi, fəal bazarda eyni aktiv və öhdəliklər üçün təyin edilən (düzəliş edilməmiş) qiymətlərdir;
- Səviyyə 2 – Giriş məlumatları, Səviyyə 1-ə daxil olan təyin edilmiş qiymətlər istisna olmaqla, birbaşa və ya dolayısı ilə aktiv və öhdəliklər üzrə müşahidə edilə bilən giriş məlumatlarıdır; və
- Səviyyə 3 – Giriş məlumatları aktiv və ya öhdəliklər üzrə müşahidə edilə bilinməyən giriş məlumatlarıdır.

Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçmiş Bank mühasibat uçotunu yerli mühasibat uçotu qaydalarına uyğun olaraq aparırlar. Bu maliyyə hesabatları yerli mühasibat uçotu qaydalarına istinadən hazırlanmış və MHBS-a uyğunlaşdırılması üçün tertibatında düzəlişlər edilmişdir.

Bank maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatını likvidlik ardıcılığı ilə geniş şəkildə təqdim edir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın verilməsi tarixindən sonra 12 ay ərzində (cari) və 12 aydan çox müddət (uzunmüddətli) ərzində hesablaşmalar və ya ödəniləcək məbləğlər üzrə təhlil 26 sayılı qeyddə göstərilir

Əməliyyat valyutası

Bankın maliyyə hesabatlarına daxil edilən maddələr həmin müəssisənin fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitdəki valyutanı ("əməliyyat valyutası") istifadə etməklə ölçülür. Bankın əməliyyat valyutası Azərbaycan manatıdır. Bankın maliyyə hesabatlarının təqdim olunduğu valyuta Manatdır. Başqa qeydlər olmazsa bütün maliyyə məlumatları yaxın minlik ədədinə qədər yuvarlaqlaşdırılmışdır.

Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız uçotda tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanuni hüquq mövcud olduqda və xalis məbləğ əsasında hesablaşmalar aparılması, yaxud eyni vaxtda aktivlərin satılması və öhdəliyin yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulduqda qarşılıqlı əvəzləşdirilir, xalis məbləğ isə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda açıqlanır. Gəlir və xərclər hər hansı bir mühasibat standartı, yaxud şərhində və Bankın mühasibat qaydalarında xüsusi olaraq açıqlanması tələb olunmadığı və ya icazə verilmədiyi halda mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əvəzləşdirilmir.

Əsas mühasibat uçotu qaydaları aşağıda açıqlanır.

Faiz gəlirinin tanınması

Maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri iqtisadi mənfəətin Banka daxil olması ehtimalı olduqda və gəlir məbləğinin düzgün qiymətləndirilməsi mümkün olduqda tanınır. Faiz gəliri və xərci effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə uçot əsasında tanınır. Effektiv faiz metodu maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliyinin (yaxud maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri qrupunun) amortizasiya olunmuş dəyərinin hesablanması və faiz gəliri, yaxud faiz xərcinin müvafiq dövr üzrə bölüşdürülməsi üsuludur.

Effektiv faiz dərəcəsi borc alətinin nəzərdə tutulan müddəti və ya (tətbiq olunarsa) daha qısa müddət ərzində hesablanmış gələcək nağd pul daxilolmalarını (o cümlədən effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsini təşkil edən məntəqələrdə ödənilmiş yaxud alınmış bütün haqlar, əməliyyat xərcləri və digər mükafat yaxud endirimlər) ilkin tanınma anında xalis balans məbləğindəki dəqiqliklə diskontlaşdırılan dərəcədir.

Maliyyə aktivləri, yaxud analoji maliyyə aktivləri qrupu ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərərinin baş verməsi nəticəsində hesabdən silinərsə (qismən), faiz gəliri bundan sonra dəyərsizləşmə zərərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması üçün tətbiq edilən faiz dərəcələrindən istifadə olunmaqla uçotda tanınır.

Ədalətli dəyərle uçota alınan aktivlər üzrə qazanılmış faizlər faiz gəliri hissəsində təsnif edilir.

Gəlirin tanınması – digər

Haqq və komissiya gəlirinin tanınması

Kreditlərin verilməsinə görə komissiya haqları birbaşa xərclər ilə birlikdə təxirə salınır və kredit üzrə effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi uçotda tanınır. Kreditin ayrılmasının xüsusi kredit razılaşması ilə nəticələnməyə ehtimal edilən hallarda, kreditin alınmasına görə komissiya haqqı birbaşa xərclər ilə birlikdə təxirə salınır və nəticədə verilən kreditin effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi uçotda tanınır. Kreditin ayrılmasının xüsusi kredit razılaşmasının bağlanması ilə nəticələnməsi ehtimal edilmədiyi hallarda, kreditin alınmasına görə komissiya haqqı kreditin verilmə müddətinin qalan dövrü üzrə mənfəət və zərər uçotunda tanınır. Kreditin ayrılması öhdəliyinin müddəti kredit verilmədən başa çatarsa, belə öhdəliyə görə komissiya haqqı müddət başa çatdığı anda mənfəət və zərərde tanınır. Kredit xidməti haqları xidmətlərin yerinə yetirildiyi təqdirdə gəlirlər kimi uçotda tanınır. Bütün digər komissiya haqları yalnız xidmətlər göstərildikdən sonra tanınır.

Maliyyə alətləri

Bank maliyyə aləti üzrə müqavilə öhdəliyinə tərəf olduğu halda, maliyyə aktivləri və öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınır. Maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin adı qaydada alqı-satqısı hesablaşma tarixinə uçot üsulundan istifadə etməklə tanınır. Adı alqı və ya satqı, bazarda hər hansı qayda və ya razılaşma ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində aktivlərin təqdim edilməsini tələb edən maliyyə aktivlərinin alqı-satqısıdır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ilk olaraq ədalətli dəyərlə ölçülür. Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin alınması və ya buraxılmasına birbaşa aidiyyəti olan əməliyyat xərcləri (ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna edilməklə) uçotda ilkin tanınma anında maliyyə aktivləri yaxud maliyyə öhdəliklərinin müvafiq olaraq ədalətli dəyərinə əlavə edilir və ya bu dəyərdən çıxılır. Maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliklərinin mənfəət və ya zərər uçotunda tanınan ədalətli dəyərlə qeydə alınması ilə birbaşa bağlı olan əməliyyat xərcləri dərhal mənfəət və zərər hesablarında tanınır.

Maliyyə aktivləri

Təşkilatın maliyyə aktivləri aşağıdakı xüsusi kateqoriyalar üzrə təsnifləşdirilir: "Mənfəət və ya zərər üzrə ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri, "ödəniş müddətinə qədər saxlanılan" investisiyalar, "satıla bilən" maliyyə aktivləri və "kreditlər və debitor borcları". Təsnifləşdirmə maliyyə alətinin növündən və məqsədindən asılıdır və ilkin tanınma zamanı müəyyən olunur.

Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar

Ödəniş tarixinədək qədər saxlanılan investisiyalar Bankın ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyəti və imkanı olan sabit və ya müəyyən edilə bilən və müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik olan qeyri-derivativ maliyyə aktivləridir. Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə dəyərsizləşmə çıxıldıqdan sonra amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür.

Əgər Bank ödəmə tarixindən əvvəl belə investisiyaların əhəmiyyətsiz hissəsindən artığını satmalı və ya yenidən təsnifləndirməli olarsa (müəyyən konkret halları çıxmaqla), bütün kateqoriya satıla bilən qismində yenidən təsnifləndirilməli olardı. Bundan başqa, Banka növbəti maliyyə ili və iki il müddətində hər hansı maliyyə aktivini ödəniş tarixinədək saxlanılan kimi təsnifləndirmək qadağan edilərdi.

Kreditlər və debitor borcları

Sabit və ya müəyyən oluna bilən ödənişləri olan və fəal bazarda qiyməti bəyan edilməmiş ticarət debitor borcları, kreditlər və digər debitor borcları "kreditlər və debitor borcları" kimi təsnif edilir. Kreditlər və debitor borcları effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə dəyərsizləşmə çıxıldıqdan sonra amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilir. Faiz gəliri, faizin tanınması cüzi əhəmiyyət kəsb etdiyi halda qısa-müddətli debitor borcları istisna edilməklə, effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə uçotda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Maliyyə aktivləri dəyərsizləşmənin müəyyən edilməsi məqsədilə hər hesabat dövrünün sonunda qiymətləndirilir. Maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində investisiyaların gələcək pul hərəkətinin təsirə məruz qaldığını isbat edən obyektiv sübut yaranarsa, maliyyə aktivləri dəyərsizləşmiş hesab edilir.

Listinq subyektli olan və olmayan satılabilən kimi təsnifləşdirilmiş kapital investisiyaları üçün təminatın ədalətli dəyərinin onun maya dəyərindən əhəmiyyətli və ya uzun müddət davam edən azalması dəyərsizləşmə üçün əsas ola bilər.

Bütün digər maliyyə aktivləri üçün, dəyərsizləşməni göstərən amillərə aşağıdakılar aid ola bilər:

- Emitent və ya qarşı tərəfinin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri; yaxud
- Əsas borc məbləği və ya faizlərin vaxtında ödənilməməsi və ya ödəmə öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi halları kimi müqavilə şərtlərinin pozulması; və ya
- Borcalanın müflisliyə uğrayacağı və ya maliyyə strukturunun yenidən təşkil edəcəyi güman olunduqda; yaxud da
- Maliyyə çətinlikləri səbəbindən qeyd olunan maliyyə aktivinin təqdim edildiyi fəal bazar məkanlarının yox olması.

Kreditlər və debitor borcları kimi müəyyən maliyyə aktivi kateqoriyaları halında, ayrı-ayrılıqda dəyərsizləşməyəcəyi müəyyən edilən aktivlər, əlavə olaraq, dəyərsizləşmənin müəyyən olunması məqsədilə kollektiv şəkildə təhlil edilir. Kreditlər və debitor borcları portfelinin dəyərsizləşdiyini göstərən obyektiv sübutlara Bankın ödənişlərin yığılması ilə bağlı keçmiş təcrübəsi, portfelə vaxtı gecikdirilən ödəmələrin sayının artması, eləcə də debitor borcu öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqələndirilən yerli və ya ölkənin iqtisadi şəraitində müşahidə olunan dəyişikliklər aid edilə bilər.

Amortizasiya olunmuş dəyərle qeyd edilən maliyyə aktivləri halında, uçotda tanınmış dəyərsizləşmə zərərinin məbləği aktivin balans dəyəri ilə maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsində diskontlaşdırılmış təxmin edilən gələcək pul hərəkətinin cari dəyəri arasındakı fərqdən ibarətdir.

İlkin dəyəri ilə qeyd edilən maliyyə aktivləri halında isə, ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərərinin məbləği aktivin balans dəyəri ilə bənzər maliyyə aktivləri üçün tətbiq olunan cari bazar gəlirlilik norması dərəcəsində diskontlaşdırılmış təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri arasındakı fərqlə ölçülür. Belə dəyərsizləşmə zərəri sonrakı dövrlərdə əvəzləndirilmir.

Maliyyə aktivinin balans dəyəri, belə dəyərin ehtiyatlar hesabına azalmasını nəzərdə tutan kreditlər və debitor borcları halı istisna edilməklə, bütün maliyyə aktivləri üçün birbaşa olaraq ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərəri məbləğində azaldılır. Kreditlər və ya debitor borcu ümitsiz borc hesab edildikdə, belə məbləğlər ehtiyatlar hesabına qarşı silinir. Əvvəllər silinmiş məbləğlərin daha sonra qaytarılması ehtiyat hesabına kreditləşdirilir. Ehtiyatlar hesabının balans məbləğindəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərər hesablarında tanınır.

Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən aktivlər halında, sonrakı dövrdə ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərəri azalarsa və bu azalmanın dəyərsizləşmənin uçotda tanındığı andan sonra baş vermiş hadisə ilə obyektiv şəkildə əlaqələndirilə bilirsə, bundan qabaq uçotda tanınmış dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərər hesabına əvəzləndirilir, bu şərtlə ki, dəyərsizləşmənin əvəzləndirildiyi tarixdə investisiyanın balans məbləği dəyərsizləşmə uçotda tanınmadığı təqdirdə amortizasiya dəyərindən artıq olmasın.

Şərtləri təkrar razılaşdırılmış kreditlər

Mümkün olan hallarda Bank girova sahib çıxmaq əvəzinə kreditin ödəmə vaxtının təkrar razılaşdırılması məqsədini güdür. Bu, ödəniş müddətinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılmasını nəzərdə tuta bilər. Şərtlər yenidən razılaşdırıldıqda, hər hansı dəyərsizləşmə şərtlərdə dəyişikliklərin edilməsindən əvvəl hesablanmış ilkin effektiv faiz dərəcəsindən istifadə etməklə ölçülür və kredit vaxtı ötmüş hesab edilmir. Rəhbərlik bütün meyarlar üzrə tələblərin yerinə yetirildiyini və gələcək ödənişlərin baş tutacağını təmin etmək məqsədilə şərtləri təkrar razılaşdırılmış kreditləri nəzərdən keçirir. Kreditlər ilkin effektiv faiz dərəcəsindən istifadə etməklə hesablanan fərdi və ya birgə dəyərsizləşmə qiymətləndirilməsinin obyektivi olmağa davam edir.

Kreditlərin və avansların silinməsi

Kreditlər və avanslar yığılması mümkün olmadıqda kreditlər üzrə ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatlara qarşı hesabdən silinir. Rəhbərlik Banka ödənilməli olan borcların yığılması üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə etdikdən və Bank saxladığı bütün girov vəsaitlərini satdıqdan sonra kreditlər və avanslar hesabdən silinir. Əvvəllər hesabdən silinmiş məbləğlərin sonradan bərpa edilməsi ödənişlərin qaytarılması dövründə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi məbləğine qarşı əvəzləndirilir. Yerli qanunvericiliyə əsasən kreditlər yalnız Müşahidə Şurasının, bəzi hallarda isə Məhkəmənin müvafiq qərarı ilə silinə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması

Bank yalnız aktivdən pul daxilolmaları üzrə onun müqavilə hüquqlarının vaxtı bitdikdə, yaxud maliyyə aktivini və aktiv üzrə mülkiyyət hüquqları ilə bağlı bütün risk və mükafatları əsas etibarilə digər tərəfə ötürükdə maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır. Bank aktiv üzrə mülkiyyət hüquqları ilə bağlı bütün risk və mükafatları əhəmiyyətli şəkildə digər tərəfə ötürməyə və ya özündə saxlamasa və köçürülmüş aktiv üzərində nəzarətini davam etdirsə, o, aktiv üzrə saxlanılmış payını və bununla əlaqədar ödəyəcəyi məbləğlər müqabilində öhdəliyi uçotda tanıyır. Bank ötürülmüş aktiv üzrə mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və mükafatları əsas etibarilə özündə saxlayarsa, o, belə aktivini uçotda tanımağa davam edir və aldığı məbləğlər ilə əlaqədar girovu təmin edilmiş borc vəsaitlərini də uçotda tanıyır.

Maliyyə aktivinin tanınması tamamilə dayandırıldığı halda, maliyyə aktivinin balans dəyəri ilə alınmış və alınacaq məbləğlər və digər məcmu gəlirlərdə tanınmış və kapitalda toplanan yığılmış gəlir və zərərlər arasındakı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Maliyyə aktivinin tanınmasının tamamilə dayandırılması halından başqa digər hallarda (məs., Bank ötürülmüş aktivlərin bir hissəsini almaq hüququnu saxlayırsa), Bank maliyyə aktivinin əvvəl müəyyən edilmiş balans dəyərini iştirakın davam etdiyi müddətdə tanımağa davam etdiyi hissə ilə aktivlərin ötürülməsi tarixində həmin hissələrin nisbi ədalətli dəyərləri əsasında artıq tanınmayan hissə arasında bölüşdürür. Artıq tanınmayan hissəyə aid edilmiş balans dəyəri ilə artıq tanınmayan hissə üzrə alınmış ödəniş məbləği və ona aid edilmiş, digər məcmu mənfəət haqqında hesabatda tanınmış hər hansı yığılmış gəlir və ya zərər arasında fərq mənfəət və ya zərər uçotunda tanınır. Digər məcmu mənfəət haqqında hesabatda tanınmış yığılmış gəlir və ya zərər tanınması davam edən hissə ilə belə hissələrin nisbi ədalətli dəyəri əsasında tanınması artıq dayandırılmış hissə arasında bölüşdürülür.

Maliyyə öhdəlikləri və buraxılmış kapital alətləri

Borc və ya kapital qismində təsnifləşdirmə

Borc və kapital alətləri müqavilə şərtlərinə, habelə maliyyə öhdəliyi və kapital alətləri haqqında anlayışa əsasən maliyyə öhdəlikləri, yaxud da kapital kimi təsnif edilir.

Kapital alətləri

Kapital aləti bütün öhdəliklər çıxıldıqdan sonra müəssisənin aktivləri üzrə qalan pay hüququnu təsdiqləyən hər hansı müqavilədir. Bank tərəfindən buraxılmış kapital alətləri birbaşa emissiya xərcləri çıxılmaqla əldə edilmiş vəsaitlər kimi tanınır.

Bankın öz kapital alətlərinin geri alınması birbaşa kapitalda tanınır və çıxılır. Eyni zamanda, Bankın öz kapital alətlərinin alınması, satılması, buraxılması və ya ləğv edilməsi üzrə mənfəət və ya zərərdə heç bir gəlir və ya itkilər tanınmır.

Digər maliyyə öhdəlikləri

Digər maliyyə öhdəlikləri, o cümlədən Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında yerləşdirilmiş depozit alətləri, müştəri və bank depozitləri, dövlət qurumlarından və xarici kredit təşkilatlarından alınmış kreditlər, subordinasiya borcu və digər öhdəliklər əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ilkin anda ədalətli dəyərlə ölçülür.

Digər maliyyə öhdəlikləri sonradan effektiv faiz metodundan istifadə etməklə və faiz xərcləri effektiv gəlir əsasında tanınmaqla amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülür.

Effektiv faiz metodu maliyyə öhdəliyinin amortizasiya olunmuş dəyərinin hesablanması və faiz xərclərinin müvafiq dövr üzrə bölüşdürülməsi üsuludur. Effektiv faiz dərəcəsi təxmin edilən gələcək nağd pul ödəmələrini (o cümlədən effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsini təşkil edən məntəqələrdə ödənilmiş yaxud alınmış bütün haqlar, əməliyyat xərcləri və digər mükafat yaxud endirimlər) maliyyə öhdəliyinin güman edilən müddəti, yaxud (müvafiq hallarda) daha qısa müddət ərzində ilkin tanınma zamanı xalis balans dəyərinə qədər dəqiqliklə diskontlaşdıran dərəcədir.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Maliyyə öhdəliklərinin tanınması yalnız və yalnız Bank öz ödəniş öhdəliyini yerinə yetirdikdə, belə öhdəlik ləğv olunduqda, yaxud müddəti başa çatdıqda dayandırılır. Mövcud maliyyə öhdəliyi tam başqa şərtlərlə eyni kreditorun təqdim etdiyi digər öhdəliklə əvəzlənsə, yaxud mövcud öhdəliyə əhəmiyyətli düzəlişlər edilərsə, belə əvəzləmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir. Tanınması dayandırılmış maliyyə öhdəliyinin balans dəyəri ilə öhdəliklər üzrə ödənilmiş və ödəniləcək məbləğlər arasındakı fərq mənfəət və ya zərər uçotunda tanınır.

Maliyyə zəmanəti müqavilələri

Maliyyə zəmanəti müqaviləsi borc aləti üzrə şərtlərə əsasən ödənişin edilməli olduğu tarixdə müəyyən debitorun belə ödənişləri yerinə yetirə bilməməsi səbəbindən qiymətli kağızın sahibinə dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsinə emitentdən tələb edən müqavilə formasıdır.

Bank tərəfindən buraxılmış maliyyə zəmanəti müqavilələri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə ölçülür və ƏDMZ-də tanınan kimi təyin edilmədiyi halda, sonradan aşağıdakı məbləğlərdən daha yüksəyi ilə ölçülür.

- Qiymətləndirilmiş öhdəliklər və şərti öhdəliklər və şərti aktivlər adlı MUBS 37-ə əsasən müəyyən olunduğu kimi müqavilə üzrə öhdəlik məbləğindən; və
- Məqsədemüvafiq hallarda gəlirlərin tanınması qaydalarına əsasən uçotda tanınmış yığılan amortizasiya çıxılmaqla ilkin tanınmış məbləğdən.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri kassadakı nağd vəsaitlərdən, ilkin ödəniş müddəti 90 gündən az və ya 90 günə bərabər olan Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankındakı müxbir hesablar və müddətli depozitlər üzrə sərbəst qalıqlardan, o cümlədən, kredit təşkilatlarından alınacaq ilkin ödəniş müddəti 90 gündən az və ya 90 günə bərabər olan və hər hansı müqavilə öhdəliklərindən azad məbləğlərdən ibarətdir.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında saxlanılan məcburi ehtiyatlar

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında saxlanılan minimum ehtiyat depozitləri onlarla bağlı məhdudiyətlər nəzərə alınmaqla, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının tələblərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankına yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar məbləğini əks etdirir. Yuxarıdakıları nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən tələb olunan minimum ehtiyat depozitinin məbləği pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda pul vəsaitlərinin ekvivalenti kimi daxil edilməmişdir.

Əmlak və avadanlıq

Binalar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda yenidən qiymətləndirilən dəyərlə göstərilir ki, bu da sonrakı dövrlərin yığılmış köhnəlmə və yığılmış ehtimal olunan zərəri çıxılmaqla yenidən qiymətləndirmə tarixində onların ədalətli dəyərini əks etdirir. Yenidən qiymətləndirmələr balans dəyərinin hər hesabat dövrünün sonunda ədalətli dəyəri tətbiq etməklə müəyyən edilə biləcək balans dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənməməsi üçün kifayət qədər müntəzəm qaydada həyata keçirilir.

Binaların yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan hər hansı yenidənqiymətləndirmə artımı digər məcmu mənfəət haqqında hesabatda tanınır və kapitalda toplanır, hərçənd ki, belə artımın bundan əvvəl mənfəət və zərər uçotunda tanınmış eyni aktivin yenidən qiymətləndirmə azalmasını əvəzləşdirdiyi və nəticə etibarilə, əvvəllər xərcənməmiş azalma həcmində mənfəət və zərər hesabının kreditinə yazıldığı hal istisna edilir. Binaların yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan balans dəyərinin azalması, bu məbləğ həmin aktivin əvvəlki yenidən qiymətləndirilməsi ilə bağlı əmlakın yenidən qiymətləndirmə ehtiyatındakı qalıqdan, əgər varsa, artıq olduğu halda mənfəət və zərər uçotunda tanınır.

Yenidən qiymətləndirilmiş binalar üzrə köhnəlmə mənfəət və ya zərər uçotunda tanınır. Yenidən qiymətləndirilmiş əmlak satıldıqda yaxud istismardan çıxarıldıqda, bununla əlaqədar əmlakın yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatındakı qalıq əlavə məbləğ birbaşa bölüşdürülməmiş mənfəət hesabına köçürülür.

Torpaq sahəsinə amortizasiya hesablanır.

Daşınmaz əmlak və avadanlıq yığılmış köhnəlmə və yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla ilkin dəyərlə uçota alınır.

Köhnəlmə azalan balans metodundan istifadə edərək aktivlərin ilkin dəyərindən və ya bazar dəyərindən (azad mülkiyyət təşkil edən torpaq sahəsi, habelə tikintisi başa çatmamış tikililər istisna edilməklə) yığılmış köhnəlmə çıxıldıqdan sonra onların faydalı istismar müddətləri üzrə silməklə uçotda tanınır. Hesablanmış faydalı istismar müddətləri, qalıq dəyərləri və köhnəlmə metodu hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir. Köhnəlmə dərəcələrinə 2015-ci ildə dəyişiklik edilməmişdir və uçota təsiri aşağıda göstəriləyi kimi gələcək dövrlər üzrə tətbiq olunmuşdur:

Binalar	1%
Mebel və avadanlıq	25%
Kompüter avadanlıqları	25%
Digər əsas vəsaitlər	20%
Nəqliyyat vasitələri	25%
İcarədəki əmlakın təkmilləşdirilməsi	7%

Əmlak və avadanlıqların obyekt balansdan silindikdə və ya onların davamlı istifadəsi artıq iqtisadi mənfəət gətirmədikdə, belə aktivlərin tanınması dayandırılır. Əmlak və avadanlıq vasitələrinin satılaraq hesabdan silinməsi və ya istismardan çıxarılmasından irəli gələn hər hansı gəlir və ya zərərlər belə aktivlərin balans dəyəri ilə satışdan əldə olunmuş gəlirlər arasında fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və ya zərər hesabında tanınır.

Maddi və qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməsi

Bank maddi və qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşmə zərərinə məruz qalıb-qalmadığını müəyyənləşdirmək üçün hər hesabat dövrünün sonunda belə aktivlərin balans dəyərini təhlil edir. Dəyərsizləşmənin baş verdiyinə dəlilət edən hər hansı hallar mövcud olarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərərin (əgər varsa) həcmi müəyyən etmək üçün aktivin bərpa dəyəri hesablanır. Aktivin fərdi hallarda bərpa dəyərini hesablamaq mümkün olmazsa, Bank belə aktivin aid olduğu gəlir gətirən aktivlər qrupunun bərpa dəyərini müəyyən edir. Aktivin yerləşdirilməsinə müvafiq və ardıcılığı gözlənilən əsaslar müəyyən edildiyi hallarda, korporativ aktivlər də fərdi gəlir gətirən aktivlər qrupunda yerləşdirilə bilər, yaxud əks halda, müvafiq qaydada və ardıcılığı gözlənilməklə yerləşdirilmə əsasları müəyyən edilmiş ən kiçik gəlir gətirən aktivlər qrupunda yer alır.

Bərpa dəyəri ədalətli dəyərdən satış və istifadə dəyərlərini çıxıldıqdan sonra alınan daha yüksək məbləğdir. İstismar dəyərini qiymətləndirərkən təxmin edilən gələcək dövrlərin pul axınları pulun vaxt üzrə dəyərinin və gələcək pul axınları ilə bağlı təxminlərə düzəlişlərin edilmədiyini aktiv üçün səciyyəvi olan risklərin hazırkı bazar qiymətləndirilməsini özündə əks etdirən vergiyə qədərki diskont dərəcəsindən istifadə etməklə cari dəyərinə qədər diskontlaşdırılır.

Aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) bərpa dəyərinin onun balans dəyərindən az olduğu hesablanarsa, belə aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) balans dəyəri bərpa dəyərinə kimi azaldılır. Dəyərsizləşmə zərəri dərhal mənfəət və zərər hesabında tanınır.

Dəyərsizləşmə üzrə zərər sonradan əvəzləşdirilərsə, aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) balans dəyəri hesablanmasına düzəliş verilmiş bərpa dəyərinə qədər artırılır, bu şərtlə ki, artırılmış belə balans dəyəri aktivin (yaxud gəlir gətirən aktivlər qrupunun) dəyərsizləşmə zərərinin tanınmadığı keçmiş illərdə müəyyən edilmiş balans dəyərindən artıq olmasın. Dəyərsizləşmə üzrə zərərinin bərpası dərhal mənfəət və ya zərər hesabında tanınır.

Vergi

Mənfəət vergisi xərcləri ödənilməli olan cari vergi və təxirə salınmış vergidən ibarətdir.

Cari vergi

Ödənilməli olan cari vergi il üzrə vergiyə cəlb olunan mənfəət əsasında tutulur. Vergiyə cəlb olunan mənfəət digər illərdə vergiyə cəlb olunmuş, yaxud gəlirdən çıxılan və heç vaxt vergiyə cəlb olunmayan, yaxud gəlirdən çıxılmayan gəlir və xərclər müddəaları ilə əlaqədar mənfəət və zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatda əksini tapan mənfəətdən fərqlənir. Bankın cari vergi ilə bağlı öhdəliyi qanuni qüvvəyə minmiş və ya hesabat dövrünün sonuna tam həcmdə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi maliyyə hesabatlarında əks olunan aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri ilə vergiyə cəlb olunan mənfəətin hesablanması istiqadında istifadə edilən müvafiq vergi bazası arasındakı müvafiq fərq əsasında tanınır. Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, ümumiyyətlə, vergiyə cəlb olunan bütün müvafiq fərqlər üçün tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri, ümumiyyətlə, gəlirdən çıxılan bütün müvafiq fərqlər üçün tanınır, bu şərtlə ki, belə müvafiq fərqlərin hesaba alınması üçün gələcəkdə vergiyə cəlb olunacaq mənfəətin əldə olunması ehtimal edilsin.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin balans dəyəri hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir və aktivin bütün və ya müəyyən hissəsinin bərpa olunması üçün yetərli mənfəətin yaranacağı ehtimal edilməyən həddə qədər azaldılır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri hesabat dövrünün sonuna qanuni qüvvəyə minmiş və ya qismən minmiş vergi dərəcələrinə (və vergi qanunlarına) əsaslanmaqla aktivin satıldığı və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi dövrdə tətbiq olunacağı gözlənilən vergi dərəcəsi ilə qiymətləndirilir. Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin qiymətləndirməsi Bankın hesabat dövrünün sonunda aktiv və öhdəliklərin balans dəyərini bərpa etməsindən və ya ödəməsindən asılı olaraq yaranacaq vergi nəticələrini özündə əks etdirir.

İl üzrə cari və təxirə salınmış vergilər

Cari və təxirə salınmış vergi digər məcmu mənfəət yaxud birbaşa olaraq kapitalda göstərilən maddələrlə bağlı olduğu və nəticə etibarilə, müvafiq olaraq digər məcmu mənfəət və ya birbaşa kapital maddəsi kimi tanındığı hallar istisna edilməklə, mənfəət və ya zərər hesablarında tanınır.

Əməliyyat vergiləri

Azərbaycanda Bankın fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq hesablanan bir sıra digər vergilər də vardır. Belə vergilər əməliyyat xərclərinin tərkib hissəsi kimi mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatda daxil edilir.

Ehtiyatlar

Ehtiyatlar Bankın keçmişdə baş vermiş hadisənin nəticəsi olaraq hazırda öhdəliyi (hüquqi yaxud konstruktiv) olduqda tanınır; bu zaman Bankdan öhdəliyin yerinə yetirilməsinin tələb olunacağı ehtimal edilir və öhdəlik məbləği etibarlı şəkildə hesablanıla bilər.

Ehtiyatlar kimi tanınan məbləğ öhdəliklərlə bağlı risk və qeyri-müəyyənlikləri nəzərə almaqla hesabat dövrünün sonunda cari öhdəliyin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar tələb olunan məbləğlərin ən düzgün hesablanmasıdır. Ehtiyat ayırmaları hazırkı öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün hesablanmış pul vəsaitləri axınına istinad etməklə ölçülərsə, onun balans dəyəri (pulun zaman dəyərinin təsiri əhəmiyyətli olduqda) həmin pul vəsaitlərinin cari dəyərinə bərabər olur.)

Ehtiyatların yerləşdirilməsi üçün tələb olunan müəyyən və ya bütün iqtisadi mənfəətin kənar tərəflər vasitəsilə bərpa ediləcəyi gözlənilirsə, bu vəsaitin qaytarılması və alınacaq belə vəsaitlərin düzgün qiymətləndirilməsi barədə qəti əminlik olduqda alınacaq məbləğ uçotda aktiv kimi tanınır.

Şərti aktiv və öhdəliklər

Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmır, lakin, hesablaşma üzrə vəsaitlərin azalması ehtimalı olduqda belə öhdəliklər açıqlanmalıdır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatlarda tanınmır, lakin, onlarla bağlı iqtisadi mənfəətin əldə olunacağı ehtimal edildikdə açıqlanmalıdır.

Xarici valyutalar

Maliyyə hesabatları hazırlanarkən, Bankın əməliyyat valyutasından başqa digər valyuta (xarici valyutalar) ilə aparılan əməliyyatlar belə əməliyyatların aparıldığı tarixdə üstünlük təşkil edən mübadilə məzənnələri ilə qeydə alınır. Hər hesabat dövrünün sonunda, xarici valyuta ilə ifadə olunmuş monetar müddəaların valyuta mövqeyi ədalətli dəyərin müəyyən olunduğu tarixdə üstünlük təşkil edən məzənnə ilə təkrar qiymətləndirilir. İlk dəfə xarici valyutada ölçülmüş qeyri-monetar müddəaların valyuta mövqeyi təkrar qiymətləndirilmir. Monetar maddələr üzrə mübadilə fərqləri mənfəət və ya zərər hesabatlarında uçota alınır.

21 fevral və 21 dekabr 2015-ci il tarixlərində Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı Azərbaycan manatını (AZN) devalvasiya etmişdir. Nəticədə Manatın ABŞ dollarına qarşı rəsmi mübadilə məzənnəsi hər ABŞ dolları üçün 1.05 və 1.55 manat, manatın Avroya qarşı rəsmi mübadilə məzənnəsi isə 1.19 və 1.70 manat olmuşdur ki, bu da mübadilə məzənnələrində təxminən 34% və 48% dəyərdən düşməni əks etdirir. 2015-ci ilin dekabr ayında Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı üzən mübadilə məzənnəsini bəyan etmişdir. 2016-cı ilin yanvarında Beynəlxalq Reyting Agentliyi Standard & Poor's uzunmüddətli və qısamüddətli xarici və yerli müstəqil kredit reytinglərini azaltmışdır.

İlin sonuna maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında Bankın istifadə etdiyi valyuta mübadiləsi məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
AZN/1 ABŞ dolları	1.5594	0.7844
AZN/1 Avro	1.7046	0.9522

Girov

Bank məqsədemüvafiq hesab edildiyi hallarda müştərilərin öhdəlikləri müqabilində girov alır. Girov adətən müştəri əmlakının müsadirə olunmasını nəzərdə tutur və Banka müştərinin həm cari, həm də gələcək öhdəlikləri ilə əlaqədar bu aktivlər üzrə iddianın qaldırılması üçün əsas yaradır.

Kapital ehtiyatları

Bankın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatının kapital hissəsində qeydə alınmış ehtiyata torpaq və binaların yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından ibarət olan əmlakın yenidənqiymətləndirilməsi ehtiyatı daxildir.

3. MÜHÜM MÜHASİBAT UÇOTU MÜHAKİMƏLƏRİ VƏ TƏXMİNLƏRLƏ BAĞLI QEYRİ-MÜƏYYƏNLİYİN ƏSAS MƏNBƏLƏRİ

Mühasibat uçotu qaydalarını tətbiq edərkən, Bank rəhbərliyindən digər mənbələrdən açıq əldə edilməsi mümkün olmayan aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində dair mühakimələr, hesablamalar və təxminlərin irəli sürülməsi tələb olunur. Hesablamalar və əlaqəli təxminlər keçmiş təcrübəyə və müvafiq hesab edilən digər amillərə əsaslanır. Faktiki nəticələr həmin təxminlərdən fərqli ola bilər.

Təxminlər və əsas götürülən fərziyyələr davamlı qaydada təhlil edilir. Mühasibat təxminlərinə olan düzəlişlər, belə düzəliş yalnız onun baş verdiyi dövrə təsir göstərdikdə həmin dövrdə, cari və gələcək dövrlərə təsir göstərdikdə isə, düzəlişin baş verdiyi və gələcək dövrdə tanınır.

Mühasibat uçotu qaydalarının tətbiqində əsas mühakimələr. Aşağıda qiymətləndirilməsi tələb olunanlardan fərqi olaraq (aşağıya bax) Bankda mühasibat uçotu qaydalarını tətbiq edərkən rəhbərliyin yürütdüyü və maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə mühüm təsir edən əsas mühakimələr öz əksini tapmışdır

Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri. Bank özünün ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivlərini kapitalın təmin edilməsi və likvidlik tələbləri baxımından yoxlamış və Bankın həmin aktivləri ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyətini təsdiq etmişdir. Ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivlərinin balans dəyəri 31 Dekabr 2015-ci ildə sıfır olmuşdur. (31 Dekabr 2014: 21,975 min). Bu aktivlərə dair təfərrüatlar müəyyən olunmuşdur (9 sayılı qeydə bax).

Təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənliyin əsas mənbələri

Aşağıda gələcək dövrlərə aid əsas fərziyyələr və hesabat dövrünün sonuna təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənliyin əsas mənbələri göstərilir ki, bu da növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsi riskini daşıyır.

Kreditlərin və debitor borclarının dəyərsizləşməsi

Bank dəyərsizləşməni müəyyən etmək məqsədilə kreditləri və debitor borclarını mütəmadi olaraq nəzərdən keçirir. Bankın kreditlər və debitor borcları portfelində baş vermiş dəyərsizləşmə üzrə zərərin tanınması üçün kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar yaradılır. Bank kredit və debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlara dair mühasibat təxminlərini qeyri-müəyyənliyin mənbəyi hesab edir, çünki (i) onlar gələcək cərimə faiz dərəcələri barədə fərziyyələrin, eləcə də dəyərsizləşmiş kreditlər və debitor borcları ilə bağlı potensial itkilərin qiymətləndirilməsinin yaxın keçmişdəki fəaliyyət nəticələrinə əsaslanması səbəbindən vaxtaşırı olaraq dəyişikliklərə çox məruz qalır və (ii) Bankın hesabladığı zərər ilə faktiki zərər arasında hər hansı əhəmiyyətli fərq müqabilində ondan gələcək dövrlərdə maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə biləcək ehtiyatların qeyd edilməsi tələb oluna bilər.

Borcuların maliyyə çətinlikləri ilə üzləşdikdə və belə borculara dair tarixi məlumat mənbələri az sayda olduqda, Bank hər hansı dəyərsizləşmə zərərinin məbləğini hesablamaq üçün rəhbərliyin mülahizələrindən istifadə edir. Eynilə, Bank keçmiş fəaliyyət nəticələri, keçmiş müştəri davranışı, qrup daxilində borcuların ödəniş etmə vəziyyətindəki mənfi dəyişiklikləri göstərən müşahidə oluna bilən məlumatlar, eləcə də qrup daxilində aktiv üzrə öhdəliyin yerinə yetirilməməsi halları ilə əlaqəli olan ölkə və yerli iqtisadi şəraitlərə əsaslanmaqla gələcək pul axınlarındakı dəyişiklikləri hesablayır. Rəhbərlik kredit riski ilə səciyyələnən aktivlər halında əvvəllər baş vermiş zərər üzrə keçmiş təcrübəyə və kreditlər qrupunda olduğu kimi dəyərsizləşməyə dəlalət edən obyektiv sübutlara əsaslanan ehtimallardan istifadə edir. Bank tarixi məlumatlarda əksini tapmamış hazırkı vəziyyətlərin qeyd alınması məqsədilə kreditlər qrupu üzrə müşahidə oluna bilən məlumatlara düzəliş etmək üçün rəhbərliyin mühakimələrindən istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat müddəasının daxil edilməsi mövcud iqtisadi və siyasi şəraitlərə əsasən müəyyən olunmuşdur. Bank Azərbaycan Respublikasında belə şərtlərdə hansı dəyişikliklərin baş verəcəyini və belə dəyişikliklərin gələcək dövrlərdə maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi ehtiyatlarına necə təsir göstərəcəyini qabaqcadan söyləmək iqtidarında deyil.

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə müştərilərə verilmiş ümumi kreditlər müvafiq olaraq 349,867 min manat və 183,227 min manat və dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat məbləği isə müvafiq olaraq 14,138 min manat və 8,973 min manat təşkil etmişdir.

Maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi

24 sayılı qeyddə göstəriləni kimi, Bank müəyyən növ maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini hesablamaq üçün müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan giriş məlumatlarından ibarət qiymətləndirmə üsullarından istifadə edir. 24 sayılı qeyddə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyənləşdirilməsində tətbiq edilən əsas fərziyyələrə dair geniş məlumat, eləcə də belə fərziyyələr üzrə həssaslıq təhlilinin təfərrüatları göstərilir. Rəhbərlik hesab edir ki, tətbiq olunan seçilmiş qiymətləndirmə üsulları və fərziyyələr maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün məqsədə uyğundur.

Əmlak və avadanlığın faydalı istismar müddəti

Yuxarıda əks olunduğu kimi, Bank hər il hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlığın hesablanmış faydalı istismar müddətlərini nəzərdən keçirir.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif təsirlərə məruz qalır. 23 sayılı qeydə bax.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin tanınması

Adi fəaliyyət gedişində Bank əlaqəli tərəfləri ilə əməliyyatlar həyata keçirir. 39 sayılı MUBS maliyyə alətlərinin uçotda ədalətli dəyər əsasında ilkin tanınmasını tələb edir. Belə əməliyyatlar üçün fəal bazarın mövcud olmadığı halda onların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələri ilə qiymətləndirilib-qiymətləndirilməməsinə dair qərar verilərəkən mülahizələrdən istifadə olunur. Mülahizələr əlaqəli olmayan tərəflərlə həyata keçirilən oxşar əməliyyatların qiymətləndirilməsinə və effektiv faiz dərəcəsinin təhlilinə əsaslanır. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların qalıqları haqqında məlumat 27 sayılı qeyddə açıqlanır.

Kapitalin adekvatlıq əmsalı

Kapitalin adekvatlıq əmsalı (iyul 1988, 2005-ci ilin noyabrında yenilənmiş) Kapitalın Qiymətləndirilməsi və Kapital Standartlarına dair Beynəlxalq Konvergensiyaya və Kapital haqqında Bazəl Sazişinə uyğun olaraq hesablanır. Belə tələblər şərh olunmalıdır və kapitalin adekvatlıq əmsalının hesablanması zamanı qeyd edilmiş məbləğlərin daxil edilməsi, çıxarılması və/və ya təsnifləşdirilməsi, məsələn bloklaşdırılmış müştəri hesablarının əhatə etdiyi balansdankənar öhdəliklərin cəmi risk üzrə ölçülmüş aktivlərin hesablanması məqsədləri üçün 0% risk daşıyıb-daşımayacağı ilə bağlı rəhbərliyin qərarını tələb edir. Hazırda rəhbərlik hesab edir ki, kapitalin adekvatlıq əmsalının hesablanması məqsədləri üçün belə balansdankənar öhdəliklər üzrə risk 0% təşkil edir.

Likvidlik uyğunsuzluğu

26 saylı Qeyddə ödəmə müddətləri üçün cədvəldə açıqlandığı kimi, Bankın 31 dekabr 2015-ci il tarixinə 12 aya qədərki dövr üzrə mənfi məcmu likvidlik kəsiri 82,298 min manat məbləğində olmuşdur (2014-cü il: 27,549 min manat müsbət məcmu likvidlik kəsiri).

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2015-ci il tarixinə cari hesablardakı 30,772 min manat məbləğində qalıqlar ödəmə müddətləri cədvəlində tələb edilənlər kateqoriyası üzrə göstərilir və aydındır ki, bu məbləğin heç də hamısı bir ay müddətində çıxarılmayacaq. Bankın keçmiş təcrübəsi göstərir ki, cari hesab qalıqları son 1,5 il ərzində 30,000 min manatdan aşağı düşməmişdir.

Rəhbərlik təxmin edir ki, ödəniş vaxtı çatmış müddətli depozitlərin heç də bütün hissəsi ödəniş tarixində bağlanmayacaq. Bankın keçmiş təcrübəsinə əsasən, bu müddətli depozitlərin əksər hissəsi üçün ödəniş tarixində müqavilələr yenilənir. Rəhbərlik müddətli depozit portfelinin faktiki statistika tendensiyasını nəzərdən keçirmiş və belə qərara gəlmişdir ki, müştərilərin müddətli depozitləri növbəti il ərzində təxminən 78,662 min manatdan aşağı düşməyəcək.

Səhmdarlar və ARMB likvidliklə bağlı mümkün problemlər yarandığı dövrlərdə tələb olunarsa Banka əlavə dəstək göstərəcəklər. Rəhbərliyin qiymətləndirməsi və görülən tədbirlər nəticəsində rəhbərlik Bankın növbəti on iki ay müddətində öz likvidlik ehtiyaclarını təmin edə biləcəyini düşünür.

Müddətli borc vəsaitləri

Rəhbərlik hökumət və beynəlxalq maliyyə institutlarından alınmış kreditlərin və aidiyyəti kreditlərin ilkin tanınması zamanı mənfəət və ya zərərin yaranıb-yaranmadığını nəzərdən keçirmişdir. Bank, adətən hökumət və beynəlxalq maliyyə institutlarının inkişaf etməkdə olan ölkələrin bazarlarında verdiyi kredit üzrə faiz dərəcəsi və Bankın yerli kreditörəldən aldığı vəsaitlər üzrə dərəcələrdən aşağı ola bilən faiz dərəcəsi ilə belə institutlardan uzunmüddətli maliyyə vəsaitləri əldə etmişdir. Əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflərlə aparıldığı üçün rəhbərlik düşünür ki, bu vəsaitlər və aidiyyəti kreditlər üçün bazar faizi dərəcəsi tətbiq edilir və ilkin tanınma zamanı mənfəət və ya zərər yaranmamalıdır. Bu mülahizəni yürüdərkən rəhbərlik bu alətlərin ayrıca bazar seqmenti olduğunu nəzərə almışdır.

4. YENİ VƏ DÜZƏLİŞ EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARININ BEYNƏLXALQ STANDARTLARININ (MHBS) TƏTBİQİ

Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan məbləğlərə təsir edən MHBS-lərə düzəlişlər. Cari ildə aşağıdakı yeni və düzəliş edilmiş Standartlar və Şərhlər qəbul olunmuşdur.

- MUBS 19-a düzəlişlər - *Müəyyən olunmuş müavinət planları: İşçilər tərəfindən ödəmələr,*
- 2010-2012-ci illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə illik düzəlişlər;
- 2011-2013-cü illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə illik düzəlişlər;

MUBS 19-a düzəlişlər – Müəyyən olunmuş müavinət planları: İşçilər tərəfindən ödəmələr. Düzəlişlər Bankdan işçilər tərəfindən ödəmələrlə bağlı aşağıdakı kimi uçot aparılmasını tələb edir:

- İşçilərin könüllü ödəmələri müvafiq ödənişlər üzrə xidmətlərin dəyərində azalma kimi tanınır.
- Müavinət planında qeyd edilən işçi ödəmələri xidmətlərlə bağlı olduqda xidmətlərin dəyərində azalma kimi tanınır. Xüsusilə də, belə ödənişin məbləği xidmət müddətindən asılı olduqda, xidmətlərin dəyəri mənfəətin bölüşdürüldüyü qaydada ödəmələri xidmətlərin göstərdiyi dövrlərə aid etməklə azaldılır. Digər tərəfdən belə ödəmələr əmək haqqının sabit faizi şəklində (yəni xidmət müddətindən asılı olmayaraq) müəyyən olunduqda, Bank xidmətin dəyərindəki azalmanı müvafiq xidmətlərin göstərdiyi dövrdə tanıyır

Bank müəyyən olunmuş müavinət planlarına malik olmadığı üçün bu düzəlişlərin Bankın maliyyə hesabatlarına hər hansı təsiri yoxdur.

2010-2012-ci illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə illik düzəlişlər. 2010-2012-ci illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə illik düzəlişlərə aşağıda icmalı verilən müxtəlif MHBS-lərə düzəlişlər daxildir.

MHBS 2-yə düzəlişlər "hüquqların verilməsi şəraiti" və "bazar şəraiti" anlayışına dəyişikliklər edir və əvvəllər "hüquqların verilməsi şəraiti" anlayışına daxil olan "fəaliyyət şəraiti" və "xidmət şəraiti" anlayışlarını əlavə edir.

MHBS 3-ə düzəlişlər aktiv və ya öhdəlik kimi təsnifləşdirilən şərti ödənişlərin, bu ödənişlərin MUBS 39 və ya MHBS 9-a əsasən maliyyə aləti və yaxud qeyri-maliyyə aktivi və ya öhdəliyi olub-olmamasından asılı olmayaraq hər hesabat tarixinə ədalətli dəyərle ölçülməsinə aydınlıq gətirir

MHBS 8-ə düzəlişlər əməliyyat seqmentlərinə məcmu meyarı tətbiq edərkən rəhbərlik tərəfindən verilən qərarların açıqlanmasını tələb edir və seqment aktivləri əsas əməliyyat rəhbərinə daimi qaydada təqdim olunduğu halda, hesabat olunmalı seqmentlərə aid aktivlərin müəssisənin aktivləri ilə özləşdirilməsinə aydınlıq gətirir.

MHBS 13-lə bağlı qərarların əsasını təşkil edən düzəlişlər MHBS 13-ün və MUBS 39 və MHBS 9-a növbəti düzəlişlərin buraxılmasının qeyri-müəyyən faiz dərəcəsi olan qısamüddətli debitor borcların və kreditor borcların endirim etmədən onların hesab fakturada göstərilən məbləğlərinə (endirim məbləği kiçik olarsa) nisbətde ölçülməsi imkanlarının dəyişməsinə aydınlıq gətirir. Bu düzəlişlərin dərhal qüvvəyə minməsi nəzərdə tutulmuşdur.

MUBS 16 və MUBS 38-ə düzəlişlər torpaq, tikili və avadanlıq obyektləri və qeyri-maddi aktivlər yenidən qiymətləndirildikdə yığılmış köhnəlmə/amortizasiya ilə bağlı uçotdakı uyğunsuzluqları aradan qaldırır. Düzəliş edilmiş standartlar ümumi balans dəyərinin aktivin balans dəyərinin yenidən qiymətləndirmə məbləğinə uyğun şəkildə düzəliş edilməsinə və yığılmış köhnəlmə/amortizasiyanın ümumi balans dəyəri ilə yığılmış dəyərsizləşmə zərərini nəzərə aldıqdan sonra yaranan balans dəyəri arasındakı fərqdən ibarət olduğuna aydınlıq gətirir.

MUBS 24-ə düzəlişlər hesabatçı müəssisəyə əsas idarəedici heyət xidmətlərini göstərən idarəetmə müəssisəsinin hesabatçı müəssisənin əlaqəli tərəfi olduğuna aydınlıq gətirir. Nəticədə, hesabatçı müəssisə xidmətlərin ödənilməsi ilə bağlı çəkilmiş xərcləri və ya əsas idarəedici heyət xidmətlərinin təmin edilməsi ilə əlaqədar idarəetmə müəssisəsi üzrə kreditor borcları əlaqəli tərəflə əməliyyatlar kimi açıqlamalıdır. Lakin belə ödənişin tərkib hissələrinin açıqlanması tələb olunmur.

Bu düzəlişlərin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri yoxdur.

2011-2013-cü illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə illik düzəlişlər. 2011-2013-cü illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə illik düzəlişlərə aşağıdakı müxtəlif MHBS-lərə düzəlişlər daxildir.

MHBS 3-ə düzəlişlər standartın birgə müəssisələrin öz maliyyə hesabatlarında birgə müəssisələrin bütün növlərinin formalaşdırılması uçotuna şamil edilməsinə aydınlıq gətirir.

MHBS 13-ə düzəlişlər Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri qrupunun ədalətli dəyərinin xalis əsasda ölçülməsi üzrə portfel istisnalarının əhatə dairəsinə aşağıda qeyd edilən müqavilələrin daxil olub-olmamasına aydınlıq gətirir. Düzəlişlərə əsasən MUBS 32-yə daxil olan maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri anlayışına uyğun gəlməyən, lakin MUBS 39 və MHBS 9-a daxil olan, eləcə də onlara uyğun uçota alınan bütün müqavilələr belə əhatə dairəsinə aiddir.

MUBS 40-a düzəlişlər MUBS 40 və MHBS 3-ün qarşılıqlı istisna olmadığına və hər iki standartın tətbiqinin tələb oluna biləcəyinə aydınlıq gətirir. Nəticədə investisiya mülkiyyətini alan müəssisə əmlakın MUBS 40-dakı investisiya mülkiyyəti anlayışına və əməliyyatların MHBS 3 üzrə müəssisələrin birləşməsi əməliyyatlarına nə dərəcədə uyğun olduğuna aydınlıq gətirir.

Bu düzəlişlərin Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri yoxdur.

Bank buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı digər standartı, düzəlişi və ya şərhini daha erkən tətbiq etməmişdir.

Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş MHBS-lər.

Bank buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş aşağıdakı yeni və düzəliş edilmiş MHBS-ləri tətbiq etməmişdir:

- MHBS 9 *Maliyyə Alətləri*³;
- MHBS 14 *Təxirə salınmış tarif düzəlişləri üzrə hesablar*¹;
- MHBS 15 *Müştərilərlə Müqavilələr üzrə Gəlirlər*³;
- MHBS 16 *Lizinq*⁴;
- MHBS 11-ə düzəlişlər - *Birgə Əməliyyatlarda İştirak Paylarının Alışının Uçotu*¹;
- MUBS 1-ə düzəlişlər – *Məlumatın açıqlanması üzrə təşəbbüslər*¹;
- MUBS 12-yə düzəlişlər – *Realizə olunmamış zərərlər üçün təxirə salınmış vergi aktivlərinin tanınması*²;
- MUBS 16 və MUBS 38-ə düzəlişlər – *Məqbul Köhnəlmə və Amortizasiya Metodlarının Aydınlaşdırılması*¹;
- MUBS 16 və MUBS 41-ə düzəlişlər – *Kənd təsərrüfatı: Bar verən Bitkilər*¹;
- MUBS 27-ə düzəlişlər – *Fərdi Maliyyə Hesabatlarında İştirak Payı Metodu*¹;
- MHBS 10 və MUBS 28-ə düzəlişlər – *Investor ilə Asılı müəssisə və ya Birgə Müəssisə arasında Aktivlərin Satışı və ya Ötürülməsi*¹;
- MHBS 10, MHBS 12 və MUBS 28-ə düzəlişlər – *İnvestisiya müəssisələri : konsolidasiya tələbi üzrə istisnanın tətbiqi*¹
- 2012-2014-cü illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə illik düzəlişlər¹;

¹ Daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə 1 yanvar 2016-cı il tarixində başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir.

² Daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə 1 yanvar 2017-ci il tarixində başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir.

³ Daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə 1 yanvar 2018-ci il tarixində başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir.

⁴ Daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə 1 yanvar 2019-cu il tarixində başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir.

MHBS 9 Maliyyə Alətləri. 2009-cu ilin noyabr ayında buraxılmış MHBS 9 maliyyə aktivlərinin təsnifatı və qiymətləndirilməsi üçün yeni tələbləri təqdim edir. Maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı və ölçülməsi, habelə tanınmasının dayandırılması ilə bağlı yeni tələblərin daxil edilməsi məqsədilə 2010-cu ilin oktyabrında, ümumi həcinə uçotu ilə bağlı yeni tələblərin daxil edilməsi üçün 2013-cü ilin noyabrında MHBS 9-a düzəliş olunmuşdur. 2014-cü ilin iyul ayında BMUSŞ əsasən maliyyə aktivləri üçün dəyərsizləşmə tələblərini, habelə bəzi sadə borc alətləri üçün "digər məcmu gəlirdə ədalətli dəyərle ölçülmə" kateqoriyasını tətbiq etməklə təsnifləşdirmə və ölçülmə tələbləri ilə bağlı məhdud düzəlişləri əks etdirən MHBS 9-un yekun versiyasını hazırlamışdır. MHBS 9-un məqsədi Maliyyə Alətləri: Tanınma və Ölçülmə adlı MUBS 39-u əvəz etməkdən ibarətdir.

MHBS 9 üzrə əsas tələblər aşağıdakılardan ibarətdir:

- **Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi.** Maliyyə aktivləri onların saxlandığı biznes modelinə və müqavilə üzrə pul daxilolmalarının göstəricilərinə istinad etməklə təsnifləşdirilir. Xüsusilə də, müqavilə üzrə pul daxilolmalarının yığılması məqsədini daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılan və müqavilə üzrə pul daxilolmaları yalnız əsas borc məbləği, eləcə də ödənilməmiş əsas borc məbləği üzrə faizlərin ödənilməsindən ibarət olan borc alətləri adətən ilkin tanınmadan sonra amortizasiya edilmiş dəyərle ölçülür. MHBS 9-un 2014-cü il versiyası müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanması və maliyyə aktivlərinin satılmasından, eləcə də ilkin tanınmadan sonra digər məcmu gəlirlər hesabatında ədalətli dəyərle tanınan belə maliyyə aktivləri üzrə müəyyən olunmuş tarixlərdə qalıq borclar üzrə əsas borc və faiz məbləğlərinin toplanmasından ibarət olan biznes modeli çərçivəsində borc alətləri üçün "digər məcmu gəlirlər üzrə ədalətli dəyər" kateqoriyasını təqdim edir. Bütün digər borc və kapital investisiyaları ədalətli dəyərle ölçülür. Bundan başqa, Maliyyə alətləri haqqında MHBS 9-a əsasən müəssisələr yalnız dividend üzrə gəliri mənfəət və ya zərər hesablarında tanımaq şərtilə kapital investisiyasının (ticarət üçün saxlanılmayan) ədalətli dəyərində sonrakı dəyişikliklərin digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatda təqdim edilməsi ilə bağlı yekun seçim edə bilərlər.
- **Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi.** Maliyyə öhdəlikləri MUBS 39-da olduğu kimi eyni tərzdə təsnifləşdirilir, lakin müəssisənin öz kredit riskinin ölçülməsinə tətbiq olunan tələblər üzrə fərqlər mövcuddur. MHBS 9 maliyyə öhdəliyinin kredit riskindəki dəyişikliklərə şamil olunan belə öhdəliyin ədalətli dəyərində dəyişiklik məbləğinin (öhdəliklərin kredit riskində dəyişikliklərin təsirin digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatda tanınması mənfəət və ya zərər üzrə uçot uyğunsuzluğu əmələ gətirməyəndək) digər məcmu gəlirlərdə tanınmasını tələb edir. Maliyyə öhdəliyinin kredit riskinə şamil olunan ədalətli dəyərde dəyişikliklər daha sonra mənfəət və ya zərər üzrə yenidən təsnifləşdirilir.

- **Dəyərsizləşmə.** MHBS 9-un 2014-cü il versiyası maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi ilə bağlı MUBS 39-dakı "çəkilmə kredit zərərləri modeli"nin əksinə olaraq "gözlənilən kredit zərərləri modeli"ni təqdim edir. Gözlənilən kredit zərərləri modeli kredit riskindəki dəyişiklikləri əks etdirmək üçün müəssisə tərəfindən belə kredit zərərlərinin və onlarla bağlı dəyişikliklərin ilkin tanınma dövründən başlayaraq hər hesabat tarixində uçota alınmasını tələb edir. Digər sözlərlə desək, kredit hadisəsinin kredit zərəri tanınmamışdan əvvəl baş verməsi artıq vacib deyil.
- **Hecinqin uçotu.** Yeni ümumiləşdirilmiş hecinq uçotu tələbləri hazırda MUBS 39-a daxil olan hecinq uçotu mexanizmlərinin 3 növünü özündə birləşdirir. MHBS 9-a əsasən hecinq uçotuna uyğun olan əməliyyatların növləri, xüsusilə hecinq alətlərinə aid olan alətlərin növlərinin artırılması və hecinq uçotunun tətbiq olunduğu qeyri-maliyyə alətlərinin risk komponentlərinin növləri ilə bağlı daha geniş imkanlar verilir. Bundan əlavə, effektivlik testi öyrənilmiş və "iqtisadi münasibətlər"in əsasları ilə əvəzlənmişdir. Həmçinin, keçmiş dövrlərə şamil olunmaqla qiymətləndirmə artıq tələb edilmir. Müəssisədə riskin idarə edilməsi fəaliyyətlərinə dair təkmilləşdirilmiş açıqlama tələbləri tətbiq olunmuşdur.
- **Tanınmanın dayandırılması.** Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması üçün tələblər MUBS 39-dan köçürülmüşdür.

Bu standart daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə 1 yanvar 2018-ci il tarixindən qüvvəyə minir. MHBS 9-un tətbiqi ilə bağlı seçilmiş yanaşmadan asılı olaraq keçid 1 tarixdən və ya müxtəlif tələblərin ilkin tətbiqi üçün daha çox tarixdən ibarət ola bilər.

Bankın rəhbərliyi gələcəkdə MHBS 9-un tətbiqinin onun maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin hesabat olunan məbləğlərinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə biləcəyini düşünür. Lakin ətraflı təhlil başa çatmayanadək bu standartın təsiri ilə bağlı müvafiq təxminlərin verilməsi mümkündür deyil.

MHBS 14 Təxirə salınmış tarif düzəlişləri üzrə hesablar. MHBS 14 Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarını ilk dəfə qəbul edən müəssisəyə MHBS-lərin ilkin tanınması zamanı və sonrakı maliyyə hesabatlarında "Təxirə salınmış tarif düzəlişləri üzrə hesab qalıqlarının" uçotunu əvvəlki ÜQMUP əsasında davam etdirməyə icazə verir.

MHBS 14-ün tətbiqi gələcəkdə Bankın maliyyə hesabatlarına hər hansı təsir göstərməyəcəkdir, belə ki, Bank MHBS-ləri ilk dəfə qəbul edən müəssisələrdən deyil.

MHBS 15 Müştərilərlə Müqavilələr üzrə Gəlirlər. 2014-cü ilin may ayında müəssisələr üçün müştərilərlə müqavilələrdən yaranan gəlirin tam vahid uçot modelini müəyyən edən 15 sayılı MHBS buraxılmışdır. Qüvvəyə mindikdən sonra MHBS 15 gəlirin tanınmasına dair Gəlir adlı MUBS 18-i, Tikinti Müqavilələri adlı MUBS 11-i və əlaqədar şərhləri əhatə edən mövcud qaydaları əvəz edəcək.

MHBS 15-in əsas prinsipi ondan ibarətdir ki, müəssisə öz gəlirini müştərilərə təqdim olunan mallar və xidmətlər və bunun müqabilində əldə etməsi gözlənilən vəsaitlər həcmində tanınmalıdır. Xüsusilə, bu standart müştərilərlə müqavilələrə tətbiq olunacaq vahid və prinsiplərə əsaslanan beş mərhələli model təqdim edir.

Model üzrə beş mərhələ aşağıda göstərilmişdir:

- Müştəri ilə müqaviləni müəyyən etmək;
- İşin icrası üzrə müqavilə öhdəliklərini müəyyən etmək;
- Əməliyyat qiymətini müəyyən etmək;
- Əməliyyat qiymətini müqavilə üzə öhdəliklər arasında bölüşdürmək;
- İşin icrası üzrə müqavilə öhdəlikləri yerinə yetirildikdə (eyni zamanda və ya dövr ərzində) gəliri tanımaq.

MHBS 15-ə əsasən müəssisə, müqavilə öhdəlikləri yerinə yetirildikdə (eyni zamanda və ya dövr ərzində), yeni belə öhdəliyin əsasını təşkil edən mal və ya xidmətlərə "nəzarət" müştəriyə ötürüldükdə gəliri tanıyır. Standarta, həmçinin, gəlirin tanınma zamanı, dəyişən ödənişlərin, müqavilənin icrası və əldə edilməsi xərclərinin uçotu, eləcə də müxtəlif əlaqədar məsələlər ilə bağlı qaydalar daxil olunmuşdur. Həmçinin, MHBS 15-də ətraflı açıqlamalar tələb olunur.

Bankın rəhbərliyi düşünür ki, gələcəkdə 15 sayılı MHBS-in tətbiqi gəlirin tanınma məbləğinə və vaxtına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər. Lakin ətraflı təhlil başa çatmayanadək bu standartın təsiri ilə bağlı müvafiq təxminlərin verilməsi mümkündür deyil.

MHBS 16 İcarə. MHBS 16-da İcarəyə götürən aktivdən istifadə hüququnu və icarə öhdəliyini tanıyır. Aktivdən istifadə hüququ digər qeyri-maliyyə aktivləri üçün olduğu kimi eyni qaydada tətbiq edilir və müvafiq qaydada amortizasiya olunur və öhdəliyə faiz hesablanır. MUBS 17-yə əsasən əməliyyat zərərləri düzxətli metod ilə qeyd olunan zərərlər olduğu halda, MHBS 16-da ilkin mərhələdə daha çox xərclərin göstərilməsi profili nəzərdə tutulur və öhdəlik üzrə faizin azaldılması hesabat dövründə ümumi xərcin azalmasına gətirib çıxarır.

İcarə öhdəliyi ilk növbədə icarəyə xas olan dərəcə ilə diskontlaşdırılmaqla (əgər belə dərəcənin müəyyən edilməsi mümkün olarsa) ödənilməli icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülür. Əgər belə dərəcənin müəyyən edilməsi mümkün olmazsa icarəyə götürən tərəf artan borc dərəcəsindən istifadə edəcəkdir.

MHBS 16-nın davamçısı kimi, MUBS 17-də icarəyə götürənlər icarəni xüsusiyyətinə görə maliyyə əməliyyatı kimi təsnifləşdirir. Müvafiq aktivin sahibinə aid olan bütün risklər və mükafatlar ona ötürüldükdə icarə maliyyə icarəsi kimi təsnifləşdirilir. Əks halda icarə əməliyyat icarəsi hesab olunur.

Maliyyə icarəsində icarəyə verən tərəf maliyyə gəlirini xalis investisiya üzrə sabit dövrü gəlir dərəcəsini eks etdirən modelə əsaslanmaqla icarə müddəti üzrə tanıyır. İcarəyə verən əməliyyat icarəsi üzrə ödənişləri düz xəttli köhnəlmə metodu əsasında və ya müvafiq aktivin istifadəsindən yaranan mənfəətin azaldığını nəzərdə tutan model daha uyğun olduqda digər sistemli əsasda tanıyır.

Yuxarıda açıqlanan MHBS 16-nın tanınma tələblərini tətbiq etmək əvəzinə, icarəyə götürən icarə ödənişlərini düzxətli metod əsasında icarə müddəti üzrə və ya aşağıdakı 2 lizinq növü üçün digər sistemli əsasda xərc kimi uçota almaq seçimini edə bilər:

İcarə müddəti 12 ay və ya daha az olan və alış hüququ olmayan icarələr – Bu seçim müvafiq aktivlər sinfi tərəfindən edilə bilər; müvafiq aktiv yeni olduqda az dəyəri olan icarələr (məsələn kompüterlər və ya ofis mebelinin kiçik hissələri) – Bu seçim isə hər lizinq üzrə fərdi qaydada edilə bilər.

MHBS 16 - 1 yanvar 2019-cu il tarixdə başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir. Bu standartın daha erkən tətbiqinə Müştərilərlə Müqavilələr üzrə gəlirlər haqqında MHBS 15 də tətbiq olunduğu halda icazə verilir.

Bankın rəhbərliyi gələcəkdə bu düzəlişlərin tətbiqinin Bankın maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ilə bağlı hesabat olunmuş məbləğlərinə mühüm təsir edəcəyini düşünür. Lakin ətraflı təhlil başa çatmayanadək MHBS 16-nın təsiri ilə bağlı müvafiq təxminlərin verilməsi mümkün deyil.

MHBS 11-ə düzəlişlər - Birgə Əməliyyatlarda İştirak Paylarının Alışının Uçotu. MHBS 11-ə düzəlişlər Müəssisələrin Birləşməsi haqqında MHBS 3-də müəyyən edilən biznesin təşkilindən ibarət birgə əməliyyatlar üzrə iştirak paylarının alınması ilə bağlı uçot qaydalarını təqdim edir. Xüsusilə bu düzəlişlərdə MHBS 3 əsasında müəssisələrin birləşməsi üçün müvafiq uçot prinsipləri və tətbiq olunmalı digər standartlar (məsələn, alış zamanı təxirə salınmış vergilərin tanınması ilə əlaqədar "Mənfəət vergisi" adlı MUBS 12 və birgə əməliyyatın alınması zamanı qüvvəyə gələn gəlir gətirən aktivlərin dəyərsizləşmə testi haqqında "Aktivlərin dəyərsizləşməsi" adlı MUBS 36) açıqlanır. Eyni tələblər birgə əməliyyatların formalaşdırılmasına yalnız və yalnız o halda tətbiq olunur ki, birgə əməliyyat üzrə hazırkı biznesi belə birgə əməliyyatda iştirak edən tərəflərdən biri dəstəklənmiş olsun.

Həmçinin, birgə əməliyyatçıdan MHBS 3-də və müəssisələrin birləşməsi ilə əlaqəli digər standartlarda tələb olunan müvafiq məlumatın açıqlanması tələb olunur.

Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixdən başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlərdə baş vermiş birgə əməliyyatlar üzrə (burada birgə əməliyyat fəaliyyətləri MHBS 3-də müəyyən olunan müəssisələrdən ibarət olduğundan) payların alınmasına retrospektiv qaydada şamil olunmaqla tətbiq edilməlidir. Bankın rəhbərliyi belə əməliyyatlar yaranarsa, MHBS 11-ə bu düzəlişlərin tətbiqinin gələcəkdə Bankın maliyyə hesabatlarına mühüm təsir edə biləcəyini düşünür.

MUBS 1-ə düzəlişlər – Məlumatın açıqlanması üzrə təşəbbüslər. Düzəlişlər məlumatın açıqlanması prinsiplərinə aydınlıq gətirir. Maddilik anlayışı daha geniş şəkildə verilmişdir. Məlumatın ümumiləşdirilməsi və təsnifləşdirilməsi tələbləri müəyyən olunur, maddilik prinsipinin maliyyə hesabatlarının bütün hissələrinə, hətta standartda spesifik açıqlamalar tələb olunduqda belə maddilik meyarının tətbiq edilməsinə aydınlıq gətirir. Həmçinin standartda məlumatın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda, məcmu gəlirlər haqqında hesabatda, eləcə də Maliyyə hesabatlarındakı qeydlərin ardıcılığı ilə təqdim edilməsinə dair daha ətraflı tövsiyələr təqdim olunur.

MUBS 1-ə düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixdən başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlər üçün tətbiq edilir. Bankın rəhbərliyi MUBS 1-ə bu düzəlişlərin Bankın maliyyə hesabatlarına mühüm təsir edəcəyini düşünür.

MUBS 12-yə düzəlişlər – Realizə olunmamış zərərər üçün Təxirə salınmamış vergi aktivlərinin tanınması. Düzəlişlər aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

Borc alətləri üzrə ədalətli dəyərlə və vergi məqsədləri üçün ilkin dəyərlə ölçülmüş realizə olunmayan zərərər borc aləti sahibinin belə alətin balans dəyərini satış və ya istifadə ilə bərpa etməsi niyyətindən asılı olmayaraq tutulan müvəqqəti fərqlər yaradır.

Aktivin balans dəyəri ehtimal edilən gələcək vergiyə cəlb olunan mənfəətin hesablanması məhdudlaşdırmır. Gələcək vergiyə cəlb olunan mənfəət hesablamalarına tutulan müvəqqəti fərqlərin bərpasından yaranan vergi tutulmaları daxil deyildir.

Müəssisə təxirə salınmış vergi aktivlərini digər təxirə salınmış aktivlərlə birlikdə qiymətləndirir. Vergi qanunvericiliyi vergi zərərərindən istifadəni məhdudlaşdırdıqda, müəssisə təxirə salınmış vergi aktivini eyni tipli digər təxirə salınmış vergi aktivləri ilə birgə qiymətləndirə bilər.

Düzəlişlər 1 yanvar 2017-ci il tarixdən başlayan və ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir. Daha erkən tətbiqinə icazə verilir. Keçid üzrə güzəşt kimi, müəssisə ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlinə kapitaldakı dəyişikliyi dövrün əvvəlinə olan bölüşdürülməmiş mənfəətlə kapitalın digər komponentləri arasında bölmədən ilkin tətbiq üzrə dövrün əvvəlinə olan bölüşdürülməmiş mənfəətdə tanıya bilər. Şura bu düzəlişləri ilk dəfə qəbul edənlər üçün əlavə keçid güzəştləri nəzərdə tutmamışdır.

Bankın rəhbərliyi bu düzəlişlərin qəbul edilməsinin maliyyə hesabatlarına hər hansı təsir göstərəcəyini ehtimal etmir.

2012-2014-cü illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə illik düzəlişlər. 2012-2014-cü illəri əhatə edən dövr üzrə MHBS-lərə illik düzəlişlər müxtəlif MHBS-lərə aşağıdakı düzəlişlərdən ibarətdir.

MHBS 5-ə düzəlişlər aktivlərin və ya satış qrupunun satış üçün saxlanılan kateqoriyasından təsisçilərə paylanma kateqoriyasına və ya əksinə yenidən təsnifləşdirilməsinin satış planına və ya təsisçilərə paylanma planına dəyişikliklər kimi nəzərdə tutulmadığına və yeni satış metoduna aid təsnifləşdirmə, təqdimat və ölçülmə tələblərinin tətbiq edilməli olduğuna aydınlıq gətirir. Bundan əlavə, düzəlişlər təsisçilərə paylanma üçün saxlanılan kateqoriyasına və satış üçün saxlanılan kateqoriyasına uyğun olmayan aktivlərin satış üçün saxlanılan kimi təsnifləşdirilməyən aktivlər qismində uçota alınmasına aydınlıq gətirir. Bu düzəlişlər gələcək dövrlər üzrə tətbiq olunmalıdır.

MHBS 7-yə düzəlişlər xidmət müqaviləsinin köçürülmüş aktivlə bağlı tələb olunan açıqlama üzrə belə aktivə şamil olunub-olunmamasını aydınlaşdırmaq üçün əlavə qaydaları təqdim edir. Bundan əlavə, MHBS 7-yə edilən düzəlişlər maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin əvəzləndirilməsi üzrə açıqlama tələblərinin yığcam aralıq maliyyə hesabatlarına bütün aralıq dövrlər üzrə daxil edilməsinin açıq şəkildə tələb olunmadığına, lakin MUBS 34-ün tələblərini yerinə yetirmək üçün yığcam aralıq maliyyə hesabatlarına daxil edilməsinin tələb oluna biləcəyinə aydınlıq gətirir. Bu düzəlişlər gələcək dövrlər üzrə tətbiq olunmalıdır.

MUBS 19-a düzəlişlər əmək fəaliyyətindən sonrakı müavinətlər üzrə diskont dərəcəni hesablamaq üçün istifadə olunan yüksək keyfiyyətli korporativ istiqrazların ödənilməli müavinətlərlə eyni valyuta ilə buraxılmasına aydınlıq gətirir. Düzəlişlər ilk olaraq daxil edildiyi maliyyə hesabatlarında təqdim olunan ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlindən tətbiq olunur.

MUBS 34-ə düzəlişlər bu standart ilə tələb olunan və aralıq hesabatlarında istənilən hissədə, lakin aralıq maliyyə hesabatından kənar təqdim olunan məlumatın aralıq maliyyə hesabatları ilə eyni vaxtda və eyni şərtlərlə istifadəçilərə təqdim olunan aralıq hesabatların digər hissəsinə istinad edilməsinə aydınlıq gətirir.

Bankın rəhbərliyi bu düzəlişlərin tətbiqinin maliyyə hesabatlarına mühüm təsir edəcəyini düşünmür.

5. NAĞD PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MƏRKƏZİ BANKINDAKI PUL VƏSAİTLƏRİ

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
Kassadakı nağd vəsaitlər	6,498	6,654
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankındakı qalıq vəsaitlər	<u>4,242</u>	<u>5,677</u>
Cəmi nağd pul vəsaitləri və Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankındakı pul vəsaitləri	<u>10,740</u>	<u>12,331</u>

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankındakı ("ARMB") qalıq vəsaitlərinə daxil edilmiş ARMB ilə məcburi ehtiyat depozitləri 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixinə 755 min manat və 1,819 min manat məbləğində məhdud istifadəli vəsaitlərdən ibarətdir. Bank müxbir hesablarındakı bütün vəsaitlərdən istifadə etmək hüququna malikdir, bu şərtlə ki, 30 gün müddətində vəsaitlərin gündəlik orta qalığı tələb olunan məcburi ehtiyat məbləğindən çox olsun.

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat məqsədləri üçün pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
Nağd pul vəsaitləri və ARMB-dakı və vəsaitlər	10,740	12,331
Digər banklardakı müxbir hesablar	<u>5,661</u>	<u>7,616</u>
	16,401	19,947
Çıxılısın ARMB-dakı minimum ehtiyat depozitləri	<u>(755)</u>	<u>(1,819)</u>
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	<u>15,646</u>	<u>18,128</u>

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın ARMB ilə blokləşdirilmiş hesabları yoxdur (31 dekabr 2014-cü il: sıfır).

6. BANKLARDAN ALINACAQ VƏSAİTLƏR

Banklardan alınacaq vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2015- ci il	31 dekabr 2014- cü il
Digər banklardakı müddətli yerləşdirmələr	4,254	4,216
Digər banklardakı müxbir hesablar	<u>5,661</u>	<u>7,616</u>
Cəmi banklardan alınacaq vəsaitlər, ümumi	<u>9,915</u>	<u>11,832</u>
Çıxılısın: Dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	<u>(221)</u>	<u>(1,895)</u>
Cəmi banklardan alınacaq vəsaitlər, xalis	<u>9,694</u>	<u>9,937</u>

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə bitən illər üzrə banklardan alınacaq qalıq vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyatda hərəkətlər 17 sayılı qeyddə açıqlanır.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın ayrı-ayrılıqda riskləri bankın kapitalının 10%-dən çox olan qalıqları olmamışdır. (31 dekabr 2014-cü il: Bankın ayrı-ayrılıqda riskləri bankın kapitalının 10%-dən çox olan qalıqları olmamışdır).

7. MÜŞTƏRİLƏRƏ VERİLMİŞ KREDİTLƏR

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər		
Nəqliyyat	320,512	150,664
Digər	13,388	15,109
Cəmi hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	333,900	165,773
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər		
İstehlak kreditləri	8,687	9,433
İpoteka kreditləri	2,776	2,572
Plastik kartlar	1,022	2,113
Digər	3,482	3,336
Cəmi fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	15,967	17,454
	349,867	183,227
Çıxılın: dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	(14,138)	(8,973)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	335,729	174,254

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bank 2 müştərisinə (Silk Vey Aviasirketi və Azal QSC-nə) müvafiq olaraq 243,270 min manat və 69,912 min manat məbləğində kreditlər vermişdir ki, Bu da bankın səhmdar kapitalının 10%-dən çoxdur (31 dekabr 2014-cü il: 86,655 min manat və 53,803 min manat).

Dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyatdakı hərəkətlər 17 sayılı Qeyddə açıqlanır.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş ödənilməyən kreditlərin keyfiyyəti üzrə təhlil aşağıdakı kimidir:

	Korporativ kreditlər	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Plastik Kartlar	Digər	Cəmi
31 dekabr 2015-ci il tarixinə						
Birgə qiymətləndirilən						
Vaxtı keçməmiş	73	8,569	2,776	626	2,602	14,646
Gecikdirilmiş:	258	-	-	200	507	965
30 gündənk	-	118	-	41	155	314
31-90 gün	-	-	-	56	43	99
91-180 gün	-	-	-	15	151	166
181-360 gün	-	-	-	84	24	108
360 gündən artıq	-	-	-	-	-	-
Cəmi ümumi birgə qiymətləndirilən kreditlər	331	8,687	2,776	1,022	3,482	16,298
Çıxılın: dəyersizləşmə zərərli üçün ehtiyat	(89)	(87)	(72)	(238)	(231)	(717)
Cəmi xalis birgə qiymətləndirilən kreditlər	242	8,600	2,704	784	3,251	15,581
Fərdi şəkildə dəyersizləşmiş						
Vaxtı keçməmiş	195,413	-	-	-	-	195,413
Gecikdirilmiş:	124,370	-	-	-	-	124,370
30 gündənk	11,205	-	-	-	-	11,205
181-360 gün	2,581	-	-	-	-	2,581
360 gündən artıq	-	-	-	-	-	-
Cəmi ümumi fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər	333,569	-	-	-	-	333,569
Çıxılın: dəyersizləşmə zərərli üçün ehtiyat	(13,421)	-	-	-	-	(13,421)
Cəmi xalis fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlər	320,148	-	-	-	-	320,148
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	320,390	8,600	2,704	784	3,251	335,729

31 dekabr 2014-cü il tarixinə müştərilərə verilmiş ödənilməyən kreditlərin keyfiyyəti üzrə təhlil aşağıdakı kimidir:

	Korporativ kreditlər	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Plastik kartlar	Digər	Cəmi
31 dekabr 2014-cü il tarixinə						
Birgə qiymətləndirilən kreditlər						
Gecikdirilmiş:						
30 gündəlik	16	9,198	2,572	948	2,485	15,219
31-90 gün	77	235	-	804	237	1,353
91-180 gün	-	-	-	25	30	55
181-360 gün	-	-	-	30	214	244
360 gündən artıq	3,095	-	-	153	140	3,388
	309	-	-	153	230	692
Cəmi ümumi birgə qiymətləndirilən kreditlər	3,497	9,433	2,572	2,113	3,336	20,951
Çıxılaraq dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	(2,266)	(94)	(26)	(473)	(510)	(3,369)
Cəmi xalis birgə qiymətləndirilən kreditlər	1,231	9,339	2,546	1,640	2,826	17,582
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş						
Vaxtı keçməmiş	19,283	-	-	-	-	19,283
Gecikdirilmiş:						
30 gündəlik	35,500	-	-	-	-	35,500
31-90 gün	64,801	-	-	-	-	64,801
91-180 gün	19,342	-	-	-	-	19,342
181-360 gün	19,371	-	-	-	-	19,371
360 gündən artıq	3,979	-	-	-	-	3,979
Cəmi ümumi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər	162,276	-	-	-	-	162,276
Çıxılaraq dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	(5,604)	-	-	-	-	(5,604)
Cəmi xalis fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər	156,672	-	-	-	-	156,672
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	157,903	9,339	2,546	1,640	2,826	174,254

Aşağıdaki cədvəldə 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyersizləşmə ehtiyatından əvvəlki ümumi məbləği təminatın edələli dəyərində görə deyil, onun növünə görə təqdim olunur:

31 dekabr 2015-ci il tarixinə

Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:

	Korporativ kreditlər	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Plastik kartlar	Digər məqsədlər	Cəmi
- daşınar əmlak	31,906	-	-	-	29	31,935
- daşınmaz əmlak	216,295	45	2,776	-	359	219,475
- zamanət	3,654	8,523	-	162	528	12,867
- nağd depozitlər	-	-	-	258	192	450
- təmin edilməmiş kreditlər	82,045	119	-	602	2,374	85,140
	333,900	8,687	2,776	1,022	3,482	349,867
Çıxılısın: dəyersizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	(13,510)	(87)	(72)	(238)	(231)	(14,138)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	320,390	8,600	2,704	784	3,251	335,729

31 dekabr 2014-cü il tarixinə

Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:

	Korporativ kreditlər	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Plastik kartlar	Digər məqsədlər	Cəmi
- naqliyyat vasitələri	86,966	-	-	-	69	87,035
- daşınmaz əmlak	6,389	48	2,572	150	324	9,483
- zamanət	4,418	9,258	-	656	643	14,975
- nağd depozitlər	-	-	-	173	127	300
- təmin edilməmiş kreditlər	68,000	127	-	1,134	2,173	71,434
	165,773	9,433	2,572	2,113	2,336	183,227
Çıxılısın: dəyersizləşmə zərərləri üçün ehtiyat	(7,870)	(94)	(26)	(473)	(510)	(8,973)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	157,903	9,339	2,546	1,640	2,826	174,254

Bank "Maliyyə Aletləri: Tanınma və Ölçülmə" adlı 39 sayılı MUBS-də təsvir edilən portfel ehtiyatının yaradılması metodologiyasını tətbiq etmiş və hesabat dövrünün sonuna baş vermiş, lakin xüsusi olaraq hər hansı fərdi kreditlər üzrə müəyyənləşdirilməmiş dəyərsizləşmə zərərləri üçün portfel ehtiyatlarını yaratmışdır. Bankın siyasəti kreditin dəyərsizləşdiyinə obyektiv sübutlar müəyyən olunmayana qədər hər bir krediti dəyərsizləşməmiş kimi təsnif etməkdən ibarətdir. Bu siyasətin və portfelin dəyərsizləşməsinə dair metodologiyanın tətbiqi nəticəsində dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar bu fərdi şəkildə dəyərini itirmiş kreditlərin cəmi ümumi məbləğindən artıq ola bilər.

- Standart kreditlər – Həm əsas, həm də faiz ödənişi olan kreditlər razılaşdırılmış şərtlərə uyğun olaraq yenilənir və ümumi balans məbləğinə qarşı 10%-ə qədər həcmdə ehtiyatlar yaradılır.
- Sub-standart kreditlər – Tam təmin olunmuş və ya gözlənilən zərərin təminatlı məbləğin 20%-dən az olduğu və ümumi balans məbləğinə qarşı 10-20% həcmdə ehtiyatların yaradıldığı kreditlərdir.
- Şübhəli kreditlər – Qeyri-müəyyən təminat dəyəri olan, gözlənilən zərərin 20%-dən yuxarı və 100%-dən aşağı olduğu və ümumi balans dəyərinə qarşı 20%-100% həcmdə ehtiyatın yaradıldığı kreditlərdir.
- Ümitsiz kreditlər – Alternativ resurs kimi heç bir təminat olmadıqda kreditin bərpasının əhəmiyyətsiz kimi qiymətləndirildiyi və ümumi kredit məbləğinə qarşı 100% həcmdə ehtiyatın yaradıldığı kreditlərdir.

Yuxarıda müştərilərə verilmiş kreditlərin keyfiyyət təhlilinə aid cədvəllər üçün standart və sub-standart kreditlər "dəyərsizləşmiş" kimi təsnif edilmişdir. Şübhəli və ümitsiz kreditlər "birgə qiymətləndirilmiş" və ya "fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş" kimi təsnif olunmuşdur.

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə bitən illər ərzində Bank təminat kimi saxladığı girova sahib çıxmaqla qeyri-maliyyə aktivləri əldə etmişdir. 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə belə aktivlər müvafiq olaraq 230 min manat və 1,480 min manat təşkil etməklə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca göstərilmişdir. Təfərrüatlar üçün 10 sayılı qeydə baxın.

8. ƏMLAK VƏ AVADANLIQ

Əmlak və avadanlıq aşağıdakılardan ibarətdir:

	Binalar	Mebel və avadanlıq	Kompüter avadanlığı	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vəsaitlər	İcarəyə alınmış əmlakın əkmilləşdirilməsi	Cəmi
İlkin/yenidən qiymətləndirilmiş dəyərlər							
1 yanvar 2014-cü il	3,100	1,409	353	417	8	-	5,287
Əlavələr	-	383	147	87	91	723	1,431
Silinmələr	-	(11)	(11)	(64)	(1)	-	(87)
31 dekabr 2014-cü il	3,100	1,781	489	440	98	723	6,631
Əlavələr	-	227	67	215	173	-	682
Silinmələr	-	-	(5)	(55)	-	-	(60)
Yenidən qiymətləndirmə	(1,600)	-	-	-	-	-	(1,600)
31 dekabr 2015-ci il	1,500	2,008	551	600	271	723	5,653
Yığılmış köhnəlmə							
1 yanvar 2014-cü il	(62)	(732)	(217)	(291)	(5)	-	(1,307)
Köhnəlmə xərci	(27)	(224)	(67)	(33)	(14)	(42)	(407)
Silinmə üzrə ləğv edilmiş	-	11	11	56	1	-	79
31 dekabr 2014-cü il	(89)	(945)	(273)	(268)	(18)	(42)	(1,635)
Köhnəlmə xərci	(23)	(237)	(62)	(60)	(44)	(49)	(475)
Silinmə üzrə ləğv edilmiş	-	-	5	49	-	-	54
Yenidən qiymətləndirmə	107	-	-	-	-	-	107
31 dekabr 2015-ci il	(5)	(1,182)	(330)	(279)	(62)	(91)	(1,949)
Xalis qalıq dəyəri:							
31 dekabr 2015-ci il	1,495	826	221	321	209	632	3,704
31 dekabr 2014-cü il	3,011	836	216	172	80	681	4,996

2015-ci ildə Bank binanın balans dəyərini yenidən qiymətləndirmiş və 1,600 min manata qədər azaltmışdır. Yenidən qiymətləndirmə 344 min manat məbləğində əmlakın yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatı hesabına aparılmışdır, qalan hissə isə 1,149 min manat məbləğində mənfəət/zərərdə tanınmışdır.

9. ÖDƏMƏ MÜDDƏTİNƏ QƏDƏR SAXLANILAN İNVESTİSİYALAR

31 dekabr 2014-ci il tarixinə Bank Silk Vey Aviaşirkəti tərəfindən buraxılmış ümumi məbləği 22,200 min manat olan qiymətli kağızlara (istiqrazlara) sahib olmuşdur. 18 fevral 2015-ci il tarixində 2,200 min manat məbləğində qiymətli kağızların müddəti bitmişdir. 1 oktyabr 2015-ci il tarixində qiymətli kağızların 20,000 min manat məbləğində qalan hissəsi Silk Vey Aviaşirkəti tərəfindən geri alınmışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın qiymətli kağızları olmamışdır. MUBS 39 görə, qiymətli kağızların ödəniş tarixindən əvvəl satılması onların satışına qoyulan məhdudiyət tələblərinin pozulmasını əks etdirir, bu səbəbdən də Banka 2016 -2017-ci illərdə hər hansı qiymətli kağızları ödəniş müddətinə qədər saxlanılan kimi təsniflədirməyə icazə verilmir. .

Ehtiyatda hərəkətlər üçün 17 saylı qeydə baxın.

10. DİGƏR AKTİVLƏR

Digər aktivlərə daxildir:

	31 dekabr 2015-c il	31 dekabr 2014-cü il
Digər maliyyə aktivləri		
Ödənilməkdə olan vəsaitlər	849	523
Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	13	7
Vergi orqanlarından əldə olunacaq vəsaitlər	212	1,033
Digər debitor borclar	298	517
Cəmi digər maliyyə aktivləri	1,372	2,080
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Əmlak, tikili və qeyri-maddi aktivlər üçün qabaqcadan ödənişlər	444	157
Geri alınmış girov	230	1,480
Qabaqcadan ödənilmiş xərclər	76	70
	2,122	3,787
Çıxılısın: geri alınmış girov üçün ehtiyat	(134)	(514)
Cəmi digər aktivlər	1,988	3,273

Digər aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərəri ehtiyatındakı hərəkətlər 17 sayılı qeyddə açıqlanır. 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə bitən illər ərzində Bank təminat kimi saxladığı girova sahib çıxmaqla qeyri-maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərle satış üçün saxlanılan aktivlər şəklində əldə etmişdir. 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə belə aktivlərin məbləği müvafiq olaraq 230 min manat və 1,480 min manat təşkil etmişdir. Aktivlər daha sonra ədalətli dəyərdən silinmə dəyərini və onların balans dəyərini çıxmaqla alınan məbləğlərin daha aşağı olanı ilə qiymətləndirilmişdir, belə ki, rəhbərliyin müvafiq qrupu aktivləri satmaq planına, alıcıları müəyyən etmək proqramına və başlanmış işləri tamamlamaq tələbinə sadıq qalmışdır. Geri alınmış girovlar daşınmaz əmlakdan ibarətdir. Bu aktivlərin ədalətli dəyərinin əsasən təsnifat tarixindən etibarən 1 il ərzində satış vasitəsilə bərpa olunacağı nəzərdə tutulur. 2015-ci ildə Bank 2014-cü ilin sonuna balansda saxladığı girovun əsas hissəsini satmış və 601 min manat məbləğində xalis zərəri yaranmışdır.

11. BANKLARA ÖDƏNİLƏCƏK VƏSAİTLƏR

Banklara və digər maliyyə təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınmış kreditlər	77,051	47,509
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankından alınmış kreditlər	28,760	20,770
Cəmi banklara və digər maliyyə təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	105,811	68,279

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankından alınmış kreditlərin məbləği müvafiq olaraq 28,760 min manat və 20,770 min manat təşkil etmişdir. Bu kreditlərin ödəmə müddəti 3 aydan 1 ilə qədər, orta illik faiz dərəcəsi isə 4%-dir (2014: orta illik faiz dərəcəsi 5%). Bu faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcəsidir və ARMB tərəfindən Respublikada fəaliyyət göstərən yerli banklara kreditlər bu dərəcə ilə verilir.

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə banklardan və maliyyə institutlarından alınmış kreditlər müvafiq olaraq 77,051 min manat və 47,509 min manat təşkil etmişdir. Bu kreditlərin ödəmə müddətləri 3 aydan 3 ilə qədərdir və onlar orta illik faiz dərəcəsi 10% təşkil edir. (2014: orta illik faiz dərəcəsi 9%).

Bank, 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə banklara və digər maliyyə təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər üzrə qalıqlarla bağlı hər hansı maliyyə şərtlərini yerinə yetirmək öhdəliyi daşımır.

12. MÜŞTƏRİ DEPOZİTLƏRİ

Müştəri depozitləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
Müddətli depozitlər	118,468	29,933
Cari və hesablaşma hesabları	30,772	23,112
Cəmi müştəri depozitləri	149,240	53,045

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə müvafiq olaraq 451 min manat və 300 min manat məbləğində müştəri depozitləri Bank tərəfindən müştərilərə verilmiş kreditlər üçün təminat kimi saxlanılmışdır.

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə 10 müştəriyə ödənilməli müvafiq olaraq 95,934 min manat və 25,878 min manat (ümumi müddətli depozitlərinin 81% və 86%-i) məbləğində müştəri depozitləri var idi ki, bu da mühüm cəmləşməni əks etdirir.

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
İqtisadi sektorlar üzrə təhlil:		
Fiziki şəxslər	129,500	43,547
Sığorta	8,644	-
Nəqliyyat və rabitə	8,190	4,576
Ticarət	1,879	2,984
Digər	939	1,858
İnşaat və daşınmaz əmlak	75	49
Kənd təsərrüfatı	13	31
Cəmi müştəri hesabları	149,240	53,045

13. DİGƏR BÖRÇ VƏSƏİTLƏRİ

Digər borc vəsaitlərinə daxildir:

	Valyuta	Ödəmə müddəti, il	Nominal faiz dərəcəsi, %	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
Azərbaycan Dövlət İpoteka Fondu	AZN	2040	4%	2,543	2,260
Cəmi digər borc vəsaitləri				2,543	2,260

14. DİGƏR ÖHDƏLİKLƏR

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
Digər maliyyə öhdəlikləri:		
Ödənilməkdə olan vəsaitlər	478	516
Hesablanmış xərclər	100	49
	578	565
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri:		
Mənfəət vergisindən başqa vergilər	72	299
Digər	155	-
Cəmi digər öhdəliklər	805	864

15. SƏHMDAR KAPİTALI

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın təsdiq olunmuş, buraxılmış və tam ödənilmiş səhmdar kapitalı hər birinin nominal dəyəri 149.5 manat olan 679 min ədəd adi səhmdən ibarət olmuşdur (2014: hər birinin nominal dəyəri 146 manat olan 679 min ədəd adi səhm).

	Təsdiq olunmuş, buraxılmış və tam ödənilmiş adi səhmlərin sayı	Səhmdar kapitalı
1 yanvar 2014-cü il	679,230	97,130
Səhmlərin yenidən qiymətləndirilməsi	-	2,038
31 dekabr 2014-cü il	679,230	99,168
Səhmlərin yenidən qiymətləndirilməsi	-	2,377
31 dekabr 2015-ci il	<u>679,230</u>	<u>101,545</u>

31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il ərzində Bank adi səhmlər üzrə dividendlər elan etməmiş (2014: Bank adi səhmlər üzrə dividendlər elan etməmişdir) və hər bir adi səhmin nominal dəyərini 146 manatdan 149.5 manatadək artırmışdır (2014: 143 manatdan 146 manatadək)

16. XALIS FAİZ GƏLİRİ

	31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il
Faiz gəliri aşağıdakılardan ibarətdir:		
Amortizasiya olunmuş dəyərle qeyd edilən maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri:		
- dəyərsizləşməmiş aktivlər üzrə faiz gəliri	22,582	17,963
- digər investisiya qiymətli kağızları üzrə faiz	1,539	2,314
Cəmi faiz gəliri	<u>24,121</u>	<u>20,277</u>
Amortizasiya olunmuş dəyərle qeyd edilən maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri:		
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə faiz gəliri	22,099	17,514
Banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə faiz gəliri	371	375
Digər faiz gəliri	112	74
Amortizasiya olunmuş dəyərle qeyd edilən maliyyə aktivləri üzrə cəmi faiz gəliri	22,582	17,963
Ədalətli dəyərle qeyd edilən maliyyə aktivləri	1,539	2,314
Ədalətli dəyərde qeyd edilən maliyyə aktivləri üzrə cəmi faiz gəliri	<u>1,539</u>	<u>2,314</u>
Faiz xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:		
Amortizasiya olunmuş dəyərle qeyd edilən maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz xərci	(12,833)	(7,394)
Cəmi faiz xərci	<u>(12,833)</u>	<u>(7,394)</u>
Amortizasiya olunmuş dəyərle qeyd edilən maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz xərci aşağıdakılardan ibarətdir:		
Müştəri depozitləri üzrə faiz xərci	(5,842)	(2,566)
Digər borc vəsaitləri üzrə faiz xərci	(95)	(89)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər üzrə faiz xərci	(6,896)	(4,739)
Amortizasiya olunmuş dəyərle qeyd edilən maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi faiz xərci	(12,833)	(7,394)
Faiz hesablanan maliyyə aktivləri üzrə ehtiyatdan əvvəl xalis faiz gəliri	<u>11,288</u>	<u>12,883</u>

17. DƏYƏRSİZLƏŞMƏ ZƏRƏRLƏRİ ÜÇÜN EHTİYAT VƏ DİGƏR EHTİYATLAR

Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyatda hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Banklardan alınacaq vəsaitlər	Müştərilərə verilmiş kreditlər	Cəmi
31 dekabr 2013-cü il	-	5,443	5,443
Tanınmış əlavə ehtiyatlar	1,895	4,279	6,174
Kreditlərin silinməsi	-	(217)	(217)
Bərpa olunmuş məbləğlər	-	(532)	(532)
31 dekabr 2014-cü il	1,895	8,973	10,868
Tanınmış əlavə ehtiyatlar	622	5,595	6,217
Kreditlərin silinməsi	(2,296)	(430)	(2,726)
31 dekabr 2015-ci il	221	14,138	14,359

Digər ehtiyatlarda hərəkətlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Ödəniş müddətinə qədər saxlanılan investisiyalar	Digər aktivlər	Cəmi
31 dekabr 2013-cü il	445	-	445
Tanınmış əlavə ehtiyatlar	(220)	514	294
31 dekabr 2014-cü il	225	514	739
Ehtiyatların bərpası	(225)	(380)	(605)
31 dekabr 2015-ci il	-	134	134

18. XARİCİ VALYUTA ƏMƏLİYYATLARI ÜZRƏ XALIS GƏLİR

Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlir aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il
Dilinq əməliyyatları, xalis	3,600	2,097
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə fərqlər, xalis	1,867	(45)
Cəmi xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlir	5,467	2,052

19. HAQQ VƏ KOMİSSİYA GƏLİRİ VƏ XƏRCİ

Haqq və komissiya gəliri və xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il
Haqq və komissiya gəlirləri:		
Plastik kart əməliyyatları üzrə gəlirlər	1,863	1,193
Hesablaşmalar üzrə gəlirlər	1,493	1,444
Nağd vəsaitlərin yığılması üzrə gəlirlər	909	602
Digər komissiya gəliri	25	154
Akkreditivlər və zəmanət məktubları üzrə gəlirlər	7	6
Cəmi haqq və komissiya gəliri	4,297	3,399
Haqq və komissiya xərcləri:		
Plastik kart əməliyyatları üzrə xərclər	953	509
Hesablaşmalar üzrə xərclər	244	225
Akkreditivlər və zəmanət məktubları üzrə xərclər	45	29
Digər komissiya xərcləri	15	15
Cəmi haqq və komissiya xərci	1,257	778

20. ƏMƏLİYYAT XƏRCLƏRİ

Əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il
Reklam xərcləri	3,279	2,092
İşçi heyət ilə bağlı xərclər	3,177	2,535
İcarə	1,597	1,596
Girovun satışı üzrə zərərər	929	-
Köhnəlmə və amortizasiya	483	415
Təhlükəsizliklə bağlı xərclər	259	302
Əyləncə xərcləri	191	33
Dəftərxana ləvazimatları	171	187
Digər xərclər	161	244
Rabitə xərcləri	129	124
Əmanətlərin sığortalınması	110	76
Peşəkar xidmət haqları	107	47
Təmir və texniki xidmət	86	94
Mənfəət vergisindən başqa vergilər	75	73
Nəqliyyat vasitələrinin istismar xərcləri	59	50
Əmlakın sığortası	54	48
Kommunal xərclər	28	15
Ezamiyyət xərcləri	16	11
Cəmi əməliyyat xərcləri	10,911	7,942

21. MƏNFƏƏT VERGİSİ

Bank ödəniləcək cari mənfəət vergisi, eləcə də aktiv və öhdəlikləri üzrə vergi bazalarını Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə əsasən hesablayır və uçotda əks etdirir ki, bu da MHBS-dən fərqli ola bilər.

Bank bəzi xərclər vergiyə cəlb olunmadığından və bəzi gəlirlər vergi məqsədləri üçün vergidən azad olduğundan daimi vergi fərqləri ilə üzləşir.

Təxirə salınmış vergilər maliyyə hesabatları məqsədləri üçün uçota alınan aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri ilə verginin hesablanması məqsədilə istifadə edilən məbləğlər arasındakı müvəqqəti fərqlər üzrə xalis vergi təsirini əks etdirir. 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə olan müvəqqəti fərqlər əsasən gəlir və xərclərin tanınması üzrə müxtəlif metodlar/ müddətlər, eləcə də müəyyən aktivlər üzrə vergi - uçot əsaslı fərqlərdən yaranan müvəqqəti fərqlər ilə əlaqəlidir.

Aşağıdakı məbləğlərin üzvləşdirilməsində tətbiq edilən vergi dərəcəsi Azərbaycan Respublikasında vergi qanunvericiliyinə əsasən (müəyyən edildiyi kimi) hüquqi şəxslər tərəfindən vergiyə cəlb olunan mənfəət üzrə ödəniləcək 20%-lik mənfəət vergisi dərəcəsidir.

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
Aşağıdakılar üzrə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri: Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	110	124
Xalis təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	110	124

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə bitən illər üzrə qüvvədə olan vergi dərəcəsinin üzvləşdirməsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	2,491	3,253
Yerli vergi dərəcəsi ilə nəzəri vergi	498	651
Gəlirdən çıxılmayan xərclər üzrə tanınmış vergi	282	23
Əvvəlki dövrlərlə bağlı mənfəət vergisi	195	-
Daimi fərqlər üzrə vergi təsiri	(14)	-
Mənfəət vergisi xərci	961	674
Cari mənfəət vergisi xərci	975	651
Mənfəət və ya zərər hesablarında tanınmış təxirə salınan vergi	(14)	23
Mənfəət vergisi xərci	961	674
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	2015	2014
1 yanvar tarixinə – təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	124	102
Mənfəət və ya zərər hesablarında tanınmış təxirə salınan vergi qalıqlarında dəyişiklik	(14)	22
31 dekabr tarixinə – xalis təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	110	124

22. SƏHM ÜZRƏ MƏNFƏƏT

Hər səhm üzrə əsas və azaldılmış mənfəətin hesablanmasında istifadə olunan adi səhmlər üzrə mənfəət və onların ölçülmüş orta sayı aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il
Bankın təsisçilərinə aid olan il üzrə xalis mənfəət	1,530	2,579
Səhm üzrə əsas və azaldılmış mənfəətin hesablanması məqsədləri üçün adi səhmlərin ölçülmüş orta sayı (min ədədlə)	679	679
Səhm üzrə mənfəət – əsas və azaldılmış (AZN)	2.25	3.80

23. ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ TƏƏHHÜDLƏR

Adi fəaliyyət zamanı Bank müştərilərin ehtiyaclarını qarşılamaq üçün balansdankənar riskləri olan maliyyə alətləri üzrə müqavilə tərəfi qismində çıxış edir. Dəyişən kredit riski dərəcəsini nəzərdə tutan bu alətlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir.

Bank balansda qeyd edilən əməliyyatlar halında olduğu kimi, balansdankənar öhdəlikləri qəbul edərkən eyni kredit nəzarət və idarəetmə siyasətlərini tətbiq edir.

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixinə şərti öhdəliklər üzrə zərər ehtiyatı 301 min manata və 177 min manata bərabər olmuşdur.

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixinə şərti öhdəliklər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il
Şərti öhdəliklər və kredit öhdəlikləri		
Verilmiş zəmanətlər və oxşar öhdəliklər	4,326	2,371
Kreditlər və istifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəliklər	24,793	7,884
Cəmi şərti öhdəliklər və kredit öhdəlikləri	29,119	10,255

Müəyyən edilmiş limitlər çərçivəsində müştərilərə kreditlərin verilməsi Bank tərəfindən fərdi qaydada təsdiq olunur və borcalanın maliyyə fəaliyyətindən, borc ödəmə qabiliyyətindən və digər şərtlərdən asılıdır. 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə belə istifadə olunmamış kredit xətləri müvafiq olaraq 24,793 min manat və 7,884 min manat təşkil etmişdir.

Əməliyyat lizinqi üzrə öhdəliklər

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə Bankın icarəyə götürən tərəf qismində çıxış etdiyi ləğvəilməz əməliyyat lizinqləri üzrə mühüm öhdəlikləri olmamışdır.

Məhkəmə prosesləri

Bank vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyəti müddətində müştərilərin və müqavilə tərəflərinin irəli sürdüyü iddialarla üzleşir. Rəhbərlik düşünür ki, heç bir hesablanmamış mühüm itkilər yaranmayacaq və bu səbəbdən də hazırkı maliyyə hesabatlarında ehtiyatlar nəzərdə tutulmamışdır.

Vergi qoyma

Azərbaycan Respublikasının ticarət, o cümlədən vergi qanunvericiliyi birdən çox təfsirə yol verə bilər. Bundan əlavə, biznes fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq vergi orqanlarının öz mülahizələrinə görə sərbəst qərar vermələri riski də mövcuddur. Biznes fəaliyyəti ilə əlaqədar Bank rəhbərliyinin mülahizələrinə əsaslanan müəyyən mövqe vergi orqanları tərəfindən birmənalı qarşılanmadıqda, Banka əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanma bilər.

Belə qeyri-müəyyənlik halları maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi, dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatların qiymətləndirilməsi və sövdələşmələrin bazar qiymətinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı ola bilər. Bundan başqa, belə qeyri-müəyyənlik vergiyə cəlb olunan mənfəətin natamam hesablanması olaraq ehtiyat üzrə müvəqqəti fərqin qiymətləndirilməsi, habelə müştərilərə verilmiş kreditlər və debitor borcları ilə bağlı dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatların geri qaytarılması ilə də bağlı ola bilər. Bankın rəhbərliyi ödəniləcək vergi məbləğlərinin hesablandığını düşünür, buna görə də maliyyə hesabatlarında heç bir ehtiyat nəzərdə tutulmamışdır.

Ümumiyyətlə vergi ödəyiciləri audit ilindən əvvəlki 3 təqvim ili ərzində vergi auditindən keçməlidirlər. Lakin tamamlanmış auditlər təcəllikdə olan vergi orqanları tərəfindən yerinə yetirilmiş vergi auditləri nəticələrinin daha yuxarı səlahiyyətli vergi orqanları tərəfindən əlavə vergi auditləri ilə yoxlanılması ehtimalını istisna etmir. Cinayət işinin araşdırılması zamanı iddia müddəti məhkəmənin qərarına əsasən yeddi ilədək uzadıla bilər.

Əməliyyat mühiti

Azərbaycan bazar iqtisadiyyatının tələbi kimi, iqtisadi islahatların tətbiqini, eləcə də hüquqi, vergi və qanunvericilik bazalarının təkmilləşdirilməsini davam etdirir. Azərbaycanın gələcək iqtisadi kursuna dövlət tərəfindən aparılan iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlər, eləcə də islahatlar və dəyişikliklər mühüm təsir göstərir. Neft qiymətlərinin yüksək olduğu illər ərzində Azərbaycan böyük xarici valyuta ehtiyatları toplamış, qeyri-neft sektorunun infrastrukturuna və inkişafına mühüm sərmayələr ayırmışdır.

Xam neftin qiymətlərindəki əhəmiyyətli azalmanı nəzərə alaraq, 21 fevral 2015-ci il tarixində Azərbaycan manatı ABŞ dollarına və digər əsas valyutalara qarşı 34% (1 ABŞ dolları üçün 0.7862 manatdan 1.0500 manata qədər) və 21 dekabr 2015-ci il tarixində təxminən 48% (1 ABŞ dolları üçün 1.0499 manatdan 1.5500 manata qədər) devalvasiya olunmuşdur. İkinci dəfə baş verən devalvasiyadan sonra Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı üzən məzənnə siyasətinə keçdiyini elan etdi.

Bu hadisələr bank sisteminin likvidliyinə mənfi təsir göstərmiş və kredit şərtlərinin çətinləşməsinə səbəb olmuşdur. İqtisadi inkişaf, kapitala çıxış və kapitalın cəlb edilməsi dəyəri ilə bağlı qeyri-müəyyənlik davam etməkdədir və bu, problemlə kreditlərin sayının artması və kredit təminatı dəyərinin azalması nəticəsində kredit portfeli üzrə keyfiyyətin zəifləməsi, eləcə də investisiya qiymətli kağızları üzrə hazırda müəyyən edilə bilməyən zərərər daxil olmaqla, Bankın gələcək nəticələrinə, maliyyə mövqeyinə və biznes planlarına mənfi təsir göstərə bilər.

Azərbaycan Hökuməti cari iqtisadi çətinliklərin aradan qaldırılması məqsədilə islahatların sürətləndirilməsi və bank sistemində dəstək üçün planlar bəyan etmişdir. Azərbaycanın dövlət büdcəsi üzrə kəsirləri və xarici borcları aşağı səviyyədə qalmaqdadır, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun aktivləri isə ölkənin ÜDM-ə yaxındır.

24. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN ƏDALƏTLİ DƏYƏRİ

MHBS ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasındakı əməliyyat üzrə aktivin satılması üçün alınmış və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödənilmiş qiymət kimi müəyyən edir.

Dövri olaraq ədalətli dəyərlə ölçülməyən (lakin ədalətli dəyər açıqlamalarının tələb olunduğu) maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Bank ədalətli dəyərlə ölçülməyən maliyyə alətlərinin hesablanması zamanı aşağıdakı metod və ehtimallardan istifadə etmişdir

Banklardan alınmış vəsaitlər və digər borc vəsaitləri – ödəniş müddəti 3 ay olan aktivlər və öhdəliklər üçün- onların ödəmə müddətləri nisbətən qısa olduğundan balans dəyərləri ədalətli dəyərlərini əks etdirir. Ödəniş müddəti 3 aydan çox olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üçün - repo və əks repo müqavilələri ilə bağlı ədalətli dəyər qoyulmuş və alınmış girovun ədalətli dəyəri kimi hesablanır. Bütün digər kreditlər və avanslar üçün ədalətli dəyər ilin sonuna olan müvafiq bazar dərəcələri ilə diskontlaşdırılmış təxmin edilən gələcək pul vəsaitlərinin cari dəyəri kimi və Bankın və ya qarşı tərəfin kredit riskinə düzəlişlər etməklə hesablanır.

Müştərilərə verilmiş kreditlər – Fiziki şəxslərin kreditləri üzrə planlaşdırılmış gələcək pul daxilolmalarını müvafiq ilin sonuna olan bazar dərəcələrindən istifadə edərək müəyyən olunan ödəmə müddəti üzrə diskontlaşdırmaqla hesablanır.

Müştəri depozitləri – Müddətli depozitlər üçün fiziki şəxslərin depozitləri üzrə planlaşdırılmış gələcək pul daxilolmalarını müvafiq ilin sonuna olan bazar dərəcələrindən istifadə edərək müəyyən olunan ödəmə müddəti üzrə diskontlaşdırmaqla hesablanır.

	31 dekabr 2015-ci il		31 dekabr 2014-cü il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər (Səviyyə 2)	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər (Səviyyə 2)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	335,729	359,512	174,254	180,941
Müştəri depozitləri	149,240	136,884	53,045	52,564

Cədvəldə Səviyyə 2 kateqoriyasına daxil edilmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri, diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlilinə əsasən və tərəflərin kredit riskini əks etdirən diskont dərəcəsi üzrə mühüm məlumatlardan istifadə etməklə ümumi qəbul edilmiş qiymətdə qoyulmuş modellərinə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir.

25. KAPİTAL RİSKİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Bank borc və kapital balansının optimallaşdırılması yolu ilə səhmdarlarının gəlirlərini artırmaqla Bankın fasiləsizlik prinsipi əsasında fəaliyyət göstərə biləcəyini təmin etmək məqsədilə öz kapitalının idarə edilməsini həyata keçirir. Bankın kapitalının adekvatlığına digər üsulların tətbiqi ilə yanaşı Bazel Kapital Sazişi 1988 ilə müəyyən edilmiş əmsallar vasitəsilə və Bankın idarə edilməsi üçün Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən müəyyən olunmuş əmsallardan istifadə etməklə nəzarət olunur. Ötən il ərzində Bank xarici mənbələrin tətbiq etdiyi bütün kapital tələblərini tam yerinə yetirmişdir. Bankın kapital strukturu borc vəsaitlərindən və kapitaldakı dəyişikliklər haqqında hesabatda açıqlandığı kimi buraxılmış kapitaldan, ehtiyatlardan və bölüşdürülməmiş mənfəətdən təşkil olunmuş səhmdarlara məxsus kapitaldan ibarətdir.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən təyin edilmiş hazırkı kapital tələblərinə əsasən banklar: (a) minimum olaraq 50,000 min manat məbləğində səhmdar kapitalı səviyyəsini saxlamalı (2014-cü il: 10,000 min manat); (b) məcmu kapitalın risk üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("kapital adekvatlığı əmsalı") 10% həcmində və ya daha yüksək saxlamalı (2014-cü il: 12%) və (c) 1-ci dərəcəli kapitalın risk üzrə ölçülmüş aktivlərə olan nisbətini minimum 5% (2014-cü il: 6%) və ya daha yüksək həcmdə saxlamalıdır.

Aşağıdakı cədvəldə Kapital haqqında Bazel Sazişinə uyğun olaraq və Kapitalın Qiymətləndirilməsi və Kapital Standartlarına dair Beynəlxalq Konvergensiya (İyul 1988, 2005-ci ilin noyabrında yenilənmiş) müəyyən edildiyi kimi, kapitalın adekvatlığını təmin etmək məqsədilə Bankın minimum kapital resursları təhlil olunur:

	31 dekabr 2015-ci il tarixinə bitən il	31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il
Minimum kapitalın tərkibi:		
1-ci dərəcəli kapital:		
Adi səhmlər	102,259	99,680
Bölüşdürülməmiş mənfəət	1,530	2,579
Çıxılın: yenidən qiymətləndirmə üzrə zərər	(345)	-
Cəmi müəyyən olunmuş 1-ci dərəcəli kapital	103,444	102,259
Subordinasiya borcu	-	-
1-ci dərəcəli kapitalın 100% ilə məhdudlaşdırılmış 2-ci dərəcəli kapitalın cəmi	-	-
Cəmi minimum kapital	103,444	102,259
Risk üzrə ölçülmüş aktivlər:		
Balans hesabatı	342,083	205,271
Balansdankənar hesabat	4,326	2,371
Cəmi risk üzrə ölçülmüş aktivlər	346,409	207,642
Kapitalın adekvatlıq əmsalları:		
1-ci dərəcəli kapital	29,9%	49,3%
Cəmi kapital	29,9%	49,3%

31 dekabr 2015-ci il tarixinə kapital adekvatlığının təmin edilməsi ilə bağlı qanunvericilikdə müəyyən olunmuş kəmiyyət göstəriciləri Bankdan risk üzrə ölçülmüş aktivlərə qarşı məcmu kapital üzrə əmsal 10% və 1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlıq əmsalı 5% səviyyəsində saxlanılmasını tələb edir (31 dekabr 2014: risk üzrə ölçülmüş aktivlərə qarşı minimal məbləğ və əmsal məcmu olaraq 12% və 1-ci dərəcəli kapitalın 6%).

26. RİSKİN İDARƏ EDİLMƏSİ QAYDALARI

Risklərin idarə edilməsi Bankın fəaliyyəti üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir və Bankın əməliyyatlarının əsas elementini təşkil edir. Bankın əməliyyatlarına xas olan əsas risklər aşağıdakılarla bağlıdır:

- Kredit riski

- Likvidlik riski
- Bazar riski

Bank effektiv və səmərəli risk idarəetməsi prosesinin tətbiqinin önəmli olması faktını qəbul edir. Belə prosesin bu cür təşkili üçün Bank riskin idarə edilməsi çərçivəsini yaratmışdır ki, bunun da əsas məqsədi Bankı risklərdən qorumaqdan və Banka qarşıya qoyulmuş fəaliyyət məqsədlərinə nail olma imkanlarının yaradılmasından ibarətdir. Risklərin idarə edilməsi çərçivəsi vasitəsilə Bank aşağıdakı risklərin idarə edilməsini həyata keçirir:

Kredit riski

Bank kredit riskinə məruz qalır ki, bu da maliyyə aləti üzrə bir tərəfin öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi və bunun digər tərəfə maliyyə zərərinin dəyməsindən yaranan riskdir.

Riskin idarə edilməsi və monitorinq müəyyən edilmiş səlahiyyətlər çərçivəsində həyata keçirilir. Bu proseslər Kredit Komitəsi və Bankın İdarə Heyəti tərəfindən icra edilir. Kredit Komitəsi tərəfindən hər hansı müraciət olmayana qədər kredit prosesləri üzrə bütün tövsiyələr (borcalan üçün təsdiqlənmiş məhdudiyətlər və ya kredit sazişinə edilmiş düzəlişlər və sair) filialın riskin idarə edilməsi direktoru, yaxud Risklərin İdarə edilməsi Departamentinin meneceri tərəfindən təhlil edilir və təsdiqlənir. Gündəlik riskin idarə edilməsi prosesi Kredit Departamentlərinin və Filialların Kredit Bölmələrinin rəhbəri tərəfindən həyata keçirilir.

Bank bir borcalan yaxud bir qrup borcalanlar və sənaye seqmentləri üzrə qəbul edilmiş risk məbləğinə hədlər qoymaqla üzərinə götürdüyü kredit riskləri səviyyəsini strukturlaşdırır. Borcalan yaxud məhsul (sənaye sektoru) üzrə kredit riski səviyyəsinə qoyulmuş hədlər İdarə Heyəti tərəfindən rüblük təsdiqlənir. Banklar və brokerlər daxil olmaqla hər hansı bir borcalan halında riskə məruzqalma həddi daha sonra balans və balansdan kənar müddəalarla bağlı riskləri əhatə etməklə Kredit Komitəsi tərəfindən müəyyən olunmuş alt-limitlərlə məhdudlaşır. Təyin olunan hədlərlə bağlı faktiki riskə məruzqalma hallarına gündəlik nəzarət olunur.

Müvafiq hesab edilən hallarda və əksər kreditlərlə əlaqədar olaraq Bank girov, eləcə də fərdi və korporativ zəmanətlər qəbul edir. Bəzi kredit məbləğləri qeyd olunan təminat vasitələrinin əldə edilməsi mümkün olmayan fərdi şəxslərə verilmiş kreditlərdən ibarətdir.

Kreditlərin ayrılması üzrə öhdəliklər kredit, zəmanət və ya akkreditiv formasında çıxış edən istifadə edilməmiş kredit vəsaitlərindən ibarətdir. Balansdankənar uçotda olan maliyyə alətləri üzrə kredit riski müqavilə tərəfinin müqavilə şərtləri və müddəalarına əməl edə bilməməsi nəticəsində zərərin baş verməsi ehtimalı kimi müəyyən olunur. Kreditin ayrılması öhdəliyi üzrə kredit riskinə gəldikdə isə, Bank realizə edilməmiş belə öhdəliklərin ümumi məbləğinə bərabər potensial zərər riski ilə üzleşir. Lakin zərərin ehtimal edilən məbləği realizə edilməmiş kredit öhdəliklərindən azdır, ona görə ki, kreditin ayrılması üzrə öhdəliklərin əksəriyyəti müştərilərin xüsusi kredit standartlarına davamlı qaydada cavab verə bilməsindən asılıdır. Bank maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat və maliyyə alətləri halında olduğu kimi, riskin təsir nəticələrinin azaldılması üçün limitləri və cari monitorinq prosesini tətbiq etməklə kreditlərin verilməsinin təsdiqlənməsi proseduruna əsaslanan eyni kredit siyasətini şərti öhdəliklərə qarşı istifadə edir. Bank balansdankənar uçotda əks etdirilən şərti öhdəliklərin ödəniş müddətinə qədər dövrü nəzarətdə saxlayır, çünki daha uzunmüddətli öhdəliklər qısamüddətli kredit öhdəlikləri ilə müqayisədə daha çox kredit riski dərəcəsinə məruz qalır.

Kredit riskinə maksimal məruzqalma həddi

Bankın kredit riskinə məruzqalma həddi əhəmiyyətli dərəcədə dəyişir və həm fərdi risklərdən, həm də ümumi bazar iqtisadiyyatı risklərindən asılıdır.

Aşağıdakı cədvəldə balans hesabatı, eləcə də balansdankənar hesabatda əks etdirilən maliyyə aktivləri ilə bağlı kredit riskinə maksimal məruzqalma həddi göstərilir. Balans hesabatında əks etdirilən maliyyə aktivləri halında kredit riskinə maksimal məruzqalma həddi həmin aktivlərin hər hansı əvəzləşdirmədən və girov razılaşmalarından qabaqkı balans dəyərində bərabərdir. Bankın şərti öhdəliklər və kreditin ayrılması ilə bağlı öhdəlik üzrə kredit riskinə maksimal məruzqalma həddi isə qarşı tərəf öz öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi təqdirdə (bütün qarşı iddialar, girov və ya təminat dəyərini itirdikdə) həmin alətlərin müqavilə məbləğlərindən ibarət olur.

	Risikə maksimum məruzqalma	Əvəzləşdirmə	Əvəzləşdirmədən sonra xalis maksimal məruzqalma həddi	Qoyulmuş girov	Xalis məruzqalma həddi
31 dekabr 2015-ci il					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	9,985	-	9,985	-	9,985
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar	755	-	755	-	755
Banklardan alınacaq vəsaitlər	9,694	-	9,694	-	9,694
Müştərilərə verilmiş kreditlər	335,729	12,867	322,862	316,409	6,453
Digər maliyyə aktivləri	1,372	-	1,372	-	1,372
Verilmiş zəmanətlər və oxşar öhdəliklər	4,326	-	4,326	2,031	2,295
Kreditlər və istifadə olunmamış kredit xətləri üzrə öhdəliklər	24,793	-	24,793	-	24,793
31 dekabr 2014-cü il					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	10,513	-	10,513	-	10,513
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar	1,818	-	1,818	-	1,818
Banklardan alınacaq vəsaitlər	9,937	-	9,937	-	9,937
Müştərilərə verilmiş kreditlər	174,254	-	174,254	89,209	85,045
Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiyalar	21,975	-	21,975	-	21,975
Digər maliyyə aktivləri	2,080	-	2,080	-	2,080
Verilmiş zəmanətlər və oxşar öhdəliklər	2,371	-	2,371	-	2,371
Kreditlər və istifadə olunmamış kredit xətləri üzrə öhdəliklər	7,884	-	7,884	-	7,884

Balansdankənar risk

Bank həm balans müddəaları, həm də balansdankənar müddəalar üzrə risklərin idarə edilməsində əsasən eyni qaydalardan istifadə edir. Kreditlərin ayrılması ilə bağlı öhdəliklər halında isə kredit və avanslar üçün olduğu kimi, müştərilər və qarşı tərəflər ilə bağlı eyni kredit riskinin idarə edilməsi siyasətləri tətbiq olunur. Girov qarşı tərəfin imkanları və əməliyyatın mahiyyətindən asılı olaraq tələb edilə bilər.

Coğrafi cəmləşmə

Müşahidə Şurası qanunvericilik və qanuni tənzimləmə sahəsində müşahidə olunan risklərə nəzarət edir və onların Bankın fəaliyyətinə təsirini qiymətləndirir. Belə yanaşma Banka Azərbaycan Respublikasının investisiya mühitindəki dəyişikliklərdən yaranan itkiləri minimuma endirmək imkanı yaradır. Aktiv və öhdəliklərin coğrafi cəmləşməsi aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT ölkələri	Digər qeyri-İƏİT ölkələri	31 dekabr 2015-ci il Cəmi
QEYRİ-DERİVATİV MALİYYƏ AKTİVLƏRİ				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	9,985	-	-	9,985
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar	755	-	-	755
Banklardan alınacaq vəsaitlər	4,643	4,590	461	9,694
Müştərilərə verilmiş kreditlər	335,729	-	-	335,729
Digər maliyyə aktivləri	1,372	-	-	1,372
Cəmi qeyri-derivativ maliyyə aktivləri	352,484	4,590	461	357,535
QEYRİ-DERİVATİV MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ				
Banklara və digər maliyyə təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	31,880	73,931	-	105,811
Müştəri hesabları	149,240	-	-	149,240
Digər borc vəsaitləri	2,543	-	-	2,543
Digər maliyyə öhdəlikləri	578	-	-	578
Cəmi qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri	184,241	73,931	-	258,172
QEYRİ-DERİVATİV MALİYYƏ ALƏTLƏRİ ÜZRƏ XALIS MÖVQE	168,243	(69,341)	461	
QEYRİ-DERİVATİV MALİYYƏ AKTİVLƏRİ				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	10,512	-	-	10,512
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar	1,819	-	-	1,819
Banklardan alınacaq vəsaitlər	4,626	4,950	361	9,937
Müştərilərə verilmiş kreditlər	174,254	-	-	174,254
Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiyalar	21,975	-	-	21,975
Digər maliyyə aktivləri	2,080	-	-	2,080
Cəmi qeyri-derivativ maliyyə aktivləri	215,266	4,950	361	220,577
QEYRİ-DERİVATİV MALİYYƏ ÖHDƏLİKLƏRİ				
Banklara və digər maliyyə təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	31,090	37,189	-	68,279
Müştəri hesabları	53,045	-	-	53,045
Digər borc vəsaitləri	2,260	-	-	2,260
Digər maliyyə öhdəlikləri	565	-	-	565
Cəmi qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri	86,960	37,189	-	124,149
QEYRİ-DERİVATİV MALİYYƏ ALƏTLƏRİ ÜZRƏ XALIS MÖVQE	128,306	(32,239)	361	

Girov

Tələb olunan girovun məbləği və növü qarşı tərəf ilə bağlı kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılı olaraq müəyyənləşdirilir. Girov növlərinin və qiymətləndirmə parametrlərinin məqbul olduğunu müəyyənləşdirmək üçün qaydalar tətbiq olunur.

Qəbul edilən əsas girov növlərinə aşağıdakılar aiddir:

- Kommersiya kreditləri halında, daşınmaz əmlak vasitələri, mal-materiallar üçün girov hüququ.
- Fiziki şəxslərə kreditlərin verilməsi halında, yaşayış sahəsinin ipotekası.

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə Bankın ayrı-ayrılıqda dəyərsizləşdiyi müəyyən edilmiş kreditlər ilə əlaqədar saxladığı girovun ədalətli dəyəri müvafiq olaraq 78,810 min və 39,926 min manat təşkil etmişdir. Girov daşınmaz əmlakdan və avadanlıqdan ibarətdir.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, baza razılaşmasına əsasən əlavə girov tələb edir, habelə dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatın müvafiq məbləğdə olduğunu təhlil etdiyi müddətdə aldığı girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

Maliyyə aktivlərinin növü üzrə kredit keyfiyyəti

Aşağıdakı cədvəldə Bank tərəfindən saxlanılan maliyyə aktivlərinin kredit reytingləri açıqlanır:

31 dekabr 2015-ci il	BBB	<BBB	Dərəcəsiz	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	9,985	-	9,985
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar	-	755	-	755
Banklardan alınacaq vəsaitlər	4,410	1,147	4,137	9,694
Müştərilərə verilmiş kreditlər	-	-	335,729	335,729
Digər maliyyə aktivləri	-	-	1,372	1,372
31 dekabr 2014-cü il				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	10,512	-	10,512
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar	-	1,819	-	1,819
Banklardan alınacaq vəsaitlər	4,820	878	4,239	9,937
Müştərilərə verilmiş kreditlər	-	-	174,254	174,254
Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiyalar	-	-	21,975	21,975
Digər maliyyə aktivləri	-	-	2,080	2,080

Bank beynəlxalq agentliklər tərəfindən reyting dərəcəsi müəyyən edilməmiş qarşı tərəflərlə bir sıra əməliyyatlar aparır. Bank qarşı tərəflərin beynəlxalq reyting agentliklərinin təqdim etdiyi reyting göstəriciləri ilə müqayisə oluna bilən reyting dərəcələrini müəyyən etmək üçün daxili modellər işləyib hazırlamışdır.

Borcalanın kəmiyyət qiymətləndirməsi modeli Bankda korporativ müştərilərə, eləcə də kiçik və orta ölçülü müəssisələrə kreditlər ilə bağlı qiymətləndirmənin aparılması və belə kreditlərin ayrılmasına dair qərar verilməsi məqsədilə işləyib hazırlanmışdır. Kəmiyyət qiymətləndirməsi modeli adi kredit məhsulları ilə əlaqədar olaraq hazırlanmış və borcalanların əsas fəaliyyət göstəricilərindən ibarətdir: maliyyə vəziyyəti, borcalanla münasibətlər, idarəetmə keyfiyyəti, məqsədyönlü istifadə, yerləşmə, kredit tarixi, girov və sair.

Borcalanın parametrlərinə əsaslanan kəmiyyət qiymətləndirməsi kredit ilə bağlı qərar qəbul etmə prosesinin əsas amillərindən biridir.

Fiziki şəxs olan borcalanların qiymətləndirilməsi metodologiyası aşağıdakı meyarlara əsaslanır: təhsil, məşğulluq, maliyyə durumu, kredit tarixi, borcalanın sahib olduğu əmlak. Kreditin maksimal həddi əldə edilmiş məlumatlara əsasən hesablanır. Kreditin maksimal həddi borcalana borc təzyiqi əmsalı əsasında hesablanır.

Bank korporativ kreditlərə və fiziki şəxslərə verilən kredit qruplarına qarşı daxili metodologiyalarını tətbiq edir. Kəmiyyət qiymətləndirməsi metodologiyaları müəyyən məhsullar üçün xüsusi olaraq hazırlanıb və kredit müddətinin müxtəlif mərhələlərində tətbiq olunur.

Müştərilərə verilmiş kreditlərdən başqa digər maliyyə aktivləri onlara Fitch, Standard & Poor's və Moody's kimi beynəlxalq səviyyədə tanınmış agentliklər tərəfindən verilən kredit reytinginə görə dərəcələnilir. AAA ən yüksək mümkün reyting dərəcəsi hesab edilir. Investisiya dərəcəli maliyyə aktivlərinin reytingi AAA-dan BBB-ya kimi dəyişir. Reytingi BBB-dan aşağı olan maliyyə aktivləri spekulyativ dərəcəli kimi təsnifləşdirilir.

31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında yerləşdirilmiş vəsaitlərin məbləği müvafiq olaraq 4,242 min manat və 5,677 min manat təşkil etmişdir. Beynəlxalq reyting agentliklərinə əsasən Azərbaycan Respublikasının kredit reytingi BBB- (2014-cü ildə: BBB-) dərəcəsinə uyğun gəlmişdir.

7 sayılı qeyddə borcalanlara verilmiş daxili reytinglərə uyğun olaraq 3 kateqoriyada təsnifləşdirilən fiziki şəxslərə və korporativ müştərilərə verilmiş kreditlərin təhlili açıqlanır:

- “Yüksək aktivliyi olan kreditlər” kateqoriyasına Bankla və digər kredit təşkilatları ilə mükəmməl kredit tarixçəsi olan borcalanlara verilmiş, ödənişində heç bir gecikmələr olmayan az riskli kreditlər daxildir. Bu da öz növbəsində gəliri və maliyyə dayanıqlılığında heç bir zəiflik əlamətləri olmayan biznesi əks etdirir.
- “Orta aktivliyi olan kreditlər” kateqoriyasına Bankla və digər kredit təşkilatları ilə kiçik istisnalarla yaxşı kredit tarixçəsi olan borcalanlara verilmiş ödəmə müddəti 90 günədək keçən standart riskli kreditlər daxildir. Bu da öz növbəsində keçən illərdə yaxşı, lakin hazırda orta səviyyəli maliyyə göstəriciləri olan fəaliyyəti əks etdirir.
- “Pis işləyən kreditlər” kateqoriyasına ödəniş müddəti 90 gündən çox gecikdirilmiş və yuxarıda qeyd olunan 2 kateqoriyaya aid olmayan borcalanlara verilmiş kreditlər daxildir.

Likvidlik riski

Likvidlik riski ödəniş vaxtı çatdıqda maliyyə alətləri üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması ilə bağlı riskdir.

Likvidlik riskini idarə etmək üçün Bank aktiv/öhdəliklərin idarə olunması prosesinin bir hissəsi olaraq müştərilər və bank əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir. İdarə Heyəti ödəniş vaxtı çatan depozitlərin çıxarılması tələbinin qarşılanması üçün minimal məbləğlərə və bu cür gözlənilməyən məbləğdə tələblər olduğu təqdirdə istifadəyə hazır olmalı banklararası və digər borc vəsaitlərinin minimal məbləğinə qarşı hədlər müəyyən edir. Likvidlik riskinin təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur. Aşağıdakı təqdimat Bankın əsas idarəedici heyətinə daxilə təqdim olunan məlumata əsaslanır.

	Ölçülmüş orta effektiv faiz dərəcəsi	1 aydan az müddət- də tələb olunan	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	5 ildən çox	Qeyri- müəyyən ödəniş müddəti	31 dekabr 2015-ci il tarixinə Cəmi
QEYRI-DERİVATİV MALİYYƏ AKTİVLƏRİ								
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		9,403	224	334	24	-	-	9,985
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar		-	-	-	-	-	755	755
Banklardan alınacaq vəsaitlər	8.72%	7,300	-	2,378	-	-	16	9,694
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8.75%	2,102	8,482	94,831	155,584	74,730	-	335,729
Digər maliyyə aktivləri		1,372	-	-	-	-	-	1,372
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	8.30%	-	3,119	60,237	42,455	-	-	105,811
Müştəri depozitləri	9.08%	32,059	41,814	70,917	4,450	-	-	149,240
Digər borc vəsaitləri	4.00%	-	-	-	-	2,543	-	2,543
Digər maliyyə öhdəlikləri		578	-	-	-	-	-	578
Dekabr 2015-ci il tarixinə								
Maliyyə aktivləri		20,177	8,706	97,543	155,608	74,730	771	357,535
Maliyyə öhdəlikləri		(32,637)	(44,933)	(131,154)	(46,905)	(2,543)	-	(258,172)
Xalis likvidlik kəsiri		(12,460)	(36,227)	(33,611)	108,703	72,187	771	99,363
Məcmu likvidlik kəsiri		(12,460)	(48,687)	(82,298)	26,405	98,592	99,363	
Dekabr 2014-cü il tarixinə								
Maliyyə aktivləri		25,497	26,629	41,463	52,149	71,217	3,622	218,935
Maliyyə öhdəlikləri		(27,957)	(5,286)	(32,797)	(53,575)	(4,534)	-	(136,091)
Xalis likvidlik kəsiri		(2,460)	21,343	8,666	(1,426)	66,683	3,622	96,806
Məcmu likvidlik kəsiri		(2,460)	18,883	27,549	26,123	92,806	96,806	

Yuxarıdakı cədvəldə ARMB-dəki pul vəsaitləri və qalıqlar üzrə göstərilən məcburi ehtiyatların ödəniş müddətləri müştəri hesablarının müqavilə üzrə ödəmə müddətləri əsasında təsnifləşdirilmişdir, çünki məcburi ehtiyatların hesablanması Bankda yerləşdirilmiş müştəri hesabları üzrə qalıqlarla əlaqəlidir.

Yuxarıdakı cədvəldə göstərilən ödəniş müddətləri müqavilədəki müddətlərə uyğundur. Lakin qüvvədə olan qanunlara əsasən fiziki şəxslər depozit müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermək hüququna malikdirlər.

Yuxarıda ödəniş müddətlərinə dair cədvəldə göstəriləyi kimi, 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın 12 aya qədərki müddət üzrə mənfə məcmu likvidlik kəsiri 82,298 min manat (2014-cü ildə müsbət: 27,549 min manat) olmuşdur. Rəhbərlik düşünür ki, 31 dekabr 2015-ci il tarixinə cari hesablar üzrə 30,772 min manat məbləğində qalıq cədvəldə "tələb edilənədək" kateqoriyasında yerləşdirilsə də, bu məbləğlərin bütünlükdə bir ay müddətində geri götürüləcəyi ehtimal olunmur. Keçmiş təcrübə göstərir ki, son 1.5 illə əhatə edən dövr ərzində cari hesab qalıqları 30,000 min manatdan aşağı olmamışdır.

Rəhbərlik vaxtı çatmış bütün müddətli depozitlərin ödəmə müddəti bitdikdə bağlanmayacağını təxmin edir. Bankın keçmiş təcrübəsinə görə, belə müddətli depozitlərin əsas hissəsinin ödəmə müddəti razılaşma əsasında uzadılır. Rəhbərlik, Bankın müddətli depozit portfeli üzrə faktiki statistikasını nəzərdən keçirmiş və belə qənaətə gəlmişdir ki, müştərilərin müddətli depozitlərinin həcmi növbəti il ərzində təxminən 78,662 min manatdan az olmayacaqdır.

Səhmdarlar və ARMB gələcək dövrlərdə likvidliklə bağlı problemlər yarandıqı halda Banka əlavə dəstək göstərəcəklər. Rəhbərliyin qiymətləndirməsinə və görülən tədbirlərə əsasən rəhbərlik növbəti 12 ay ərzində Bankın likvidliklə bağlı ehtiyaclarını qarşılaya biləcəyini düşünür.

Aşağıdakı cədvəllərdə Bankın geri ödəniş müddətləri razılaşıdırılmış qeyri-derivativ maliyyə öhdəliklərinin müqavilə üzrə qalan ödəniş müddətlərinin təfərrüatları göstərilir. Cədvəllər Bankdan ödənişin tələb oluna biləcəyi ən erkən tarix əsasında maliyyə öhdəliklərinin diskontlaşdırılmamış pul hərəkəti üzrə tərtib edilmişdir. Cədvəllərdə həm faiz, həm də əsas pul vəsaitlərinin hərəkəti göstərilir. Faiz daxilolmaları dəyişkən dərəcəli olduğu halda diskontlaşdırılmamış məbləğ hesabət dövrünün sonunda faiz dərəcəsi sxemi əsasında müəyyən olunur. Müqavilə üzrə ödəniş müddəti Bankdan ödənişin tələb oluna biləcəyi ən erkən tarixə əsasən müəyyən olunur.

	Ölçülmüş orta effektiv faiz dərəcəsi	1 aydan az müddət-də tələb olunan	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	5 ildən çox	31 dekabr 2015-ci il tarixinə Cəmi
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	8.30%	787	10,537	67,854	43,077	-	122,255
Müştəri depozitləri	9.08%	1,314	43,768	66,952	19,517	-	131,551
Digər borc vəsaitləri	4.00%	8	17	76	406	4,367	4,874
Maliyyə zəmanətləri üzrə öhdəliklər	4.02%	404	88	2,661	1,872	-	5,025
Kreditlər və istifadə olunmamış kredit xətləri üzrə öhdəliklər	9.66%	2,190	1,560	9,099	19,175	-	32,024
Cəmi maliyyə öhdəlikləri və təəhhüdlər		4,703	55,970	146,642	84,047	4,367	295,729

	Ölçülmüş orta effektiv faiz dərəcəsi	1 aydan az müddət-də tələb olunan	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	5 ildən çox	31 dekabr 2014-cü il tarixinə Cəmi
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	8.51%	447	4,866	8,175	63,169	-	76,657
Müştəri depozitləri	9.82%	682	1,773	27,945	2,182	-	32,582
Digər borc vəsaitləri	4.00%	7	15	67	357	3,928	4,374
Maliyyə zəmanətləri üzrə öhdəliklər	3.79%	247	48	1,436	986	-	2,717
Kreditlər və istifadə olunmamış kredit xətləri üzrə öhdəliklər	14.03%	177	592	3,698	7,064	-	11,531
Cəmi maliyyə öhdəlikləri və təəhhüdlər		1,560	7,294	41,321	73,758	3,928	127,861

Yuxarıdakı maliyyə zəmanəti müqavilələri üzrə daxil edilmiş məbləğlər zəmanət üzrə qarşı tərəfin tələbi ilə tam zəmanətli məbləğ razılaşması əsasında Bankdan tələb oluna bilən maksimum məbləğdir. Hesabat dövrünün sonuna olan gözləntilərə əsasən Bank hesab edir ki, qeyd olunan razılaşma üzrə heç bir məbləğin ödənilməli olmayacağı ehtimalı daha çoxdur. Lakin bu təxminlər qarşı tərəfin, mümkün hal olaraq, saxladığı zəmanəti təmin edilmiş maliyyə debitor borclarının kredit itkiləri ilə üzleşməsi ehtimalından asılı olaraq dəyişə bilər.

Maliyyə zəmanəti müqavilələri üzrə Bankın maksimum ödəniş edə biləcəyi məbləğ zəmanətlə bağlı tam təmin olunmuş məbləğ qarşı tərəf vasitəsilə tələb olunarsa, 4,326 min manat (2014: 2,371 min manat) təşkil edir.

Bazar riski

Bazar riski bazardakı qiymət və məzənnələr səviyyəsində dəyişikliklərin, yaxud onların mütləqliyinin Bankın gəlir və ya kapitalına yaxud da onun biznes məqsədlərinin reallaşdırılması imkanlarına mənfi təsir göstərməsi riskidir. Bazar riski Bankın məruz qaldığı faiz dərəcəsi riskini, valyuta riskini, kredit spredlərini, əmtəə qiymətlərini və qiymətli kağızların qiymətini əhatə edir. Bank tərəfindən riskin qiymətləndirilməsi üsullarında və ya onun üzleşdiyi risklərin idarə edilməsi və qiymətləndirilməsi metodlarında heç bir dəyişikliklər olmamışdır.

Bank həm sabit, həm də üzən faiz dərəcələri ilə borc vəsaitləri cəlb etdiyindən faiz dərəcəsi riskləri ilə üzleşir. Risk Bank tərəfindən sabit və üzən faiz dərəcələrinin müvafiq şəkildə vəhdəti yaradılmaqla idarə olunur.

Müşahidə Şurası, həmçinin, Bankı müsbət faiz marjası ilə təmin edən faiz dərəcəsi mövqeyini uyğunlaşdırmaqla faiz riskini və bazar risklərini idarə edir. Xəzinədarlıq şöbəsi Bankın cari maliyyə nəticələrinin monitorinqini həyata keçirir, Bankın faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə həssaslığını və mənfəətliliyinə təsiri hesablayır.

Bankın kredit müqavilələrinin, eləcə də faiz hesablanan digər maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin əksəriyyəti ya sabit faiz dərəcəsi daşıyır, ya da kredit verənin seçimi ilə faiz dərəcələrinin dəyişdirilməsinə yol verən müddəalar nəzərdə tutur. Bank faiz dərəcəsi marjasını nəzarətdə saxlayır və bu səbəbdən əhəmiyyətli faiz dərəcəsi riskinə və ya sonrakı pul hərəkəti riskinə məruz qalmadığını düşünür.

Valyuta riski

Valyuta riski xarici valyuta mübadiləsi məzənnələrində dəyişikliklər baş verməsi səbəbindən maliyyə alətlərinin dəyəri ilə bağlı riskdir. Bank maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə üstünlük təşkil edən xarici valyuta mübadiləsi məzənnələrində dəyişikliklərin təsirinə məruz qalır.

Müşahidə Şurası təxmin edilən manat devalvasiyası və digər makro-iqtisadi göstəricilər əsasında açıq valyuta mövqeyinin idarə edilməsi yolu ilə valyuta riskinə nəzarət edir ki, bu da Banka valyutaların milli valyutaya qarşı mübadilə məzənnələrinin dəyişməsindən irəli gələn əhəmiyyətli zərərin azaldılmasına imkan yaradır. Xəzinədarlıq şöbəsi Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının tələblərinə uyğunluğu təmin etmək məqsədilə Bankın açıq valyuta mövqeyinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

Bankın xarici valyutanın mübadilə məzənnələrindəki riskə məruzqalma mövqeyi aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	AZN	ABŞ dolları 1 ABŞ dolları = 1.594 AZN	Avro 1 Avro = 1.7046 AZN	Digər valyutalar	31 Dekabr 2015-ci il Cəmi
Qeyri-derivativ-maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7,501	1,605	645	234	9,985
ARMB-dəki icbari qalıqlar	755	-	-	-	755
Banklardan alınacaq vəsaitlər	4,001	4,596	636	461	9,694
Müştərilərə verilmiş kreditlər	138,704	188,784	8,241	-	335,729
Digər maliyyə aktivləri	1,027	276	69	-	1,372
Cəmi qeyri-derivativ maliyyə aktivləri	151,988	195,261	9,591	695	357,535
Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri					
Banklara ödənilməli vəsaitlər	28,760	77,051	-	-	105,811
Müştəri depozitləri	13,647	125,232	10,361	-	149,240
Digər borc vəsaitləri	2,543	-	-	-	2,543
Digər maliyyə öhdəlikləri	54	523	1	-	578
Cəmi qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri	45,004	202,806	10,362	-	258,172
AÇIQ BALANS MÖVQEYİ	106,984	(7,545)	(771)	695	

	AZN	ABŞ dolları 1 ABŞ dolları = 0.7844 AZN	Avro 1 Avro = 0.9522 AZN	Digər valyutalar	31 Dekabr 2014-cü il Cəmi
Qeyri-derivativ-maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	8,896	1,281	228	107	10,512
ARMB-dakı icbari qalıqlar	1,819	-	-	-	1,819
Banklardan alınacaq vəsaitlər	4,089	3,950	1,565	333	9,937
Müştərilərə verilmiş kreditlər	109,363	64,499	392	-	174,254
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar	21,975	-	-	-	21,975
Digər maliyyə aktivləri	1,659	314	-	107	2,080
Cəmi qeyri-derivativ maliyyə aktivləri	147,801	70,044	2,185	547	220,577
Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri					
Banklara ödənilməli vəsaitlər	31,090	37,189	-	-	68,279
Müştəri hesabları	30,695	19,363	2,699	288	53,045
Digər borc vəsaitləri	2,260	-	-	-	2,260
Digər maliyyə öhdəlikləri	58	376	131	-	565
Cəmi qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri	64,103	56,928	2,830	288	124,149
AÇIQ BALANS MÖVQEYİ	83,698	13,116	(645)	259	

Valyuta riskinə qarşı həssaslıq

Aşağıdakı cədvəldə manatın müvafiq xarici valyutalara qarşı mübadilə məzənnəsinin 50% (2014: 35%) dərəcəsində artması və ya azalması halına qarşı Bankın həssaslığını göstərən təfərrüatlar açıqlanır. Bank daxilində xarici valyuta riskini əsas rəhbər heyətə hesabat edərkən 50%-lik (2014: 35%) həssaslıq dərəcəsindən istifadə edilir və bu dərəcə xarici valyuta məzənnələrində yaranmış mümkün dəyişikliklərin rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirilməsini göstərir. Həssaslıq təhlili yalnız xarici valyuta ilə ifadə edilmiş qalıq monetar vəsaitləri özündə birləşdirir və xarici valyuta məzənnələrində 50%-lik (2014: 35%) dəyişiklik nəzərə alınmaqla onların dövrün sonundakı valyuta mövqeyinin bir valyutadan digərinə çevrilməsinə düzəliş edir.

Həssaslıq təhlilinə Bankdakı xarici kreditlər, eləcə də xarici əməliyyatlar üzrə kreditlər daxildir ki, onlar da kreditörün və ya borcalanın əməliyyat valyutasından fərqli valyuta ilə ifadə olunmuşdur. Aşağıdakı müsbət rəqəmlər manatın müvafiq valyutaya qarşı 50% (2014: 35%) dərəcədə güclənməsi müqabilində mənfəət və digər kapital vəsaitlərində baş vermiş artımı göstərir. Manatın müvafiq valyutaya qarşı 50% (2014: 35%) dərəcədə zəifləyəcəyi təqdirdə, mənfəət və digər kapital vəsaitləri müqayisəli təsirə məruz qala, aşağıdakı balans göstəriciləri isə mənfi rəqəmlərlə ifadə oluna bilərdi.

	ABŞ dollarının təsiri			Avronun təsiri	
	2015	2014		2015	2014
Vergidən əvvəl mənfəət	(3,773)	4,591	(i)	(386)	(226)

(i) Bu əsasən hesabat dövrünün sonunda ABŞ dolları və Avro ilə ifadə olunmuş Bankın qalıq debitor və kreditör borcları ilə bağlı qalan riskə məruzqalma halına şamil edilir.

Rəhbərlik hesab edir ki, həssaslıq təhlili aidiyyəti xarici valyuta mübadiləsi riskinə uyğun deyil, çünki ilin sonuna olan itkilər riski il ərzindəki itkilər riskini əks etdirmir.

Həssaslıq təhlili üzrə məhdudiyyətlər

Yuxarıda qeyd olunan cədvəllər digər ehtimallar dəyişmədiyi halda əsas ehtimaldakı dəyişikliyin təsirini əks etdirir. Realıqda, ehtimallar və digər amillər arasında qarşılıqlı əlaqə mövcuddur. O cümlədən, qeyd etmək lazımdır ki, bu həssaslıqlar sabit deyil və iri yaxud xırda təsirlər bu nəticələrdən interpolyasiya və ya ekstrapolyasiya edilməməlidir.

Həssaslıq təhlili Bankın aktiv və öhdəliklərinin fəal şəkildə idarə edildiyini nəzərə almır. Bundan başqa, bazar da hər hansı canlanma baş verdiyi zaman Bankın maliyyə vəziyyəti dəyişə bilər. Məsələn, Bankın maliyyə riskinin idarə edilməsi strategiyası bazar dəyişiklikləri ilə bağlı riskə məruzqalma halının idarə olunması məqsədini daşıyır. İnvestisiya bazarlarında mənfi dəyişikliklər olduqda rəhbərlik tərəfindən görülən tədbirlər investisiyaların satılması, investisiya portfeli strukturunun dəyişməsi və həyata keçirilən digər mühafizə tədbirlərindən ibarət ola bilər. Nəticə etibararı ilə, aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda bazar dəyəri ilə qeyd edilir, təxminlərdəki dəyişikliyin faktiki təsiri öhdəliklərdə özünü büruzə verə bilmir. Belə olan təqdirdə, öhdəliklər və aktivlər üçün müxtəlif qiymətləndirmə əsasları səhmdar kapitalında dəyişkənliyə gətirib çıxara bilər.

Yuxarıda həssaslıq təhlillərindəki digər məhdudiyyətlərə Bankın yalnız yaxın dövr üçün dəqiqliklə proqnozlaşdırıla bilməyən mümkün qısamüddətli bazar dəyişikliklərinə dair mövqeyini əks etdirən potensial riski göstərmək üçün şərti bazar dəyişikliklərindən istifadə olunması və bütün faiz dərəcələrinin eyni tərzdə hərəkət edəcəyi ilə bağlı təxminlər daxildir.

Əməliyyat riski

Əməliyyat riski sistemin işləməməsi, insan səhvi, fırıldaqçılıq və ya xarici hadisələrin təsiri nəticəsində yaranan zərər riskidir. Nəzarət sistemi düzgün fəaliyyət göstərmədikdə əməliyyat riskləri nüfuza xələl yetirə, habelə hüquqi və ya qanuni nəticələrə səbəb ola, yaxud da maliyyə itkiləri ilə nəticələndirə bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan qaldırılmasını planlaşdırma bilməyə də, belə riskləri nəzarət qaydaları vasitəsilə, eləcə də mümkün risklərin monitorinqini və onlara cavab tədbirlərini həyata keçirməklə idarə etməyə səy göstərir. Nəzarət tədbirlərinə vəzifələrin effektiv bölgüsü, daxilolma, təsdiqləmə və üzlaşdirmə prosesləri, habelə işçilərin təlimi və qiymətləndirmə prosesləri daxildir.

27. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ ƏMƏLİYYATLAR TRANSACTIONS WITH RELATED PARTIES

Bankla səhmdarlar, baş rəhbərlik və digər əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar bu qeyddə açıqlanır.

2015-ci ilin sentyabr ayında Bankın əvvəlki səhmdarları, Silk Vey Aviaşirkəti MMC, öz səhmlərini 3 fiziki şəxsə satmış və səhmdarların strukturu dəyişmişdir. Aşağıdakı cədvəldə 2015-ci ilin 8 ayı üzrə əvvəlki səhmdarlarla bütün mənfəət və ya zərər əməliyyatları açıqlanır, lakin 31 dekabr 2015-ci il tarixinə olan qalıqlar isə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar kimi müəyyən olunmamışdır. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın əvvəlki səhmdarları ilə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

- balans dəyəri 243,270 min AZN olan müştərilərə verilmiş kreditlər

Bankla əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatların təfərrüatları aşağıda açıqlanır:

	31 dekabr 2015-ci il		31 dekabr 2014-cü il	
	Əlaqəli tərəflərin qalıqları	Maliyyə hesabata müddəası üzrə cəmi kateqoriya	Əlaqəli tərəflərin qalıqları	Maliyyə hesabata müddəası üzrə cəmi kateqoriya
Müştərilərə verilmiş kreditlər		349,867		183,227
- Səhmdarlar və Bank səhmdarlarının əsas payı olduğu müəssisələr	-		84,322	
- Bankın və onun ana müəssisəsinin əsas idarəedici heyəti	404		299	
- digər əlaqəli tərəf	5,375		11,272	
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyersizləşmə zərərləri üçün ehtiyat		(14,138)		(8,973)
- Səhmdarlar və Bank səhmdarlarının əsas payı olduğu müəssisələr	-		(4,532)	
- Bankın və onun ana müəssisəsinin əsas idarəedici heyəti	(55)		(2)	
- digər əlaqəli tərəf	(2,517)		(57)	

Müştəri hesabları	149,240	53,045
- Səhmdarlar və Bank səhmdarlarının əsas payı olduğu müəssisələr	69,788	11,643
- Bankın və onun ana müəssisəsinin əsas idarəedici heyəti	851	408

Bankın rəhbərliyinə ödəmələr aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2015-cü il tarixinə bitən il		31 dekabr 2014-cü il tarixinə bitən il	
	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatı müddəası üzrə cəmi kateqoriya	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatı müddəası üzrə cəmi kateqoriya
Əsas idarəedici heyətə ödəmələr				
- Qısamüddətli işçi müavinətləri	741	3,177	605	2,535
Cəmi	741	3,177	605	2,535

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə uçotda tanınmış aşağıdakı məbləğlər 31 dekabr 2015 və 2014-cü il tarixlərinə bitən illər üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatda daxil edilmişdir:

	2015		2014	
	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatı müddəası üzrə cəmi kateqoriya	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatı müddəası üzrə cəmi kateqoriya
Faiz gəliri		24,121		20,277
- Səhmdarlar və Bank səhmdarlarının əsas payı olduğu müəssisələr	10,243		5,169	
- Bankın və onun ana müəssisəsinin əsas idarəedici heyəti	47		1	
- digər əlaqəli tərəflər	691		37	
		(12,833)		(7,394)
Faiz xərci				
- Səhmdarlar və Bank səhmdarlarının əsas payı olduğu müəssisələr	3,564		1,189	
- Bankın və onun ana müəssisəsinin əsas idarəedici heyəti	56		44	
- digər əlaqəli tərəflər	271		571	
Haqq və komissiya gəliri		4,297		3,399
- Səhmdarlar və Bank səhmdarlarının əsas payı olduğu müəssisələr	566		2,444	
- Bankın və onun ana müəssisəsinin əsas idarəedici heyəti	7		30	
- digər əlaqəli tərəflər	66		285	

28. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Bankın balansında dəyəri 1,500 min manat olan öz binasını satmışdır.